ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 28.10.2024
COM(2024) 507 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με ενδεχόμενες υποχρεώσεις που προκύπτουν από δημοσιονομικές εγγυήσεις και χρηματοδοτική συνδρομή και με τη βιωσιμότητα των εν λόγω ενδεχόμενων υποχρεώσεων

Κατάσταση στις 31 Δεκεμβρίου 2023

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή 2

2. Ανάλυση των διαφόρων πηγών ενδεχόμενων υποχρεώσεων 4

2.1 Δημοσιονομικές εγγυήσεις 4

2.2 Προβλεπόμενα δάνεια για χρηματοδοτική συνδρομή σε τρίτες χώρες 7

2.3 Καλυπτόμενα από το περιθώριο δάνεια 9

2.4 Επισκόπηση των ενδεχόμενων υποχρεώσεων στο τέλος του 2023 12

3. Αξιολόγηση της βιωσιμότητας των ενδεχόμενων υποχρεώσεων της ΕΕ 15

3.1 Πλαίσιο αξιολόγησης 15

3.2 Αξιολόγηση της βιωσιμότητας των προβλεπόμενων ενδεχόμενων υποχρεώσεων 16

3.3 Αξιολόγηση της βιωσιμότητας των καλυπτόμενων από το περιθώριο ενδεχόμενων υποχρεώσεων 21

4. Συμπεράσματα 25

5. Παραρτήματα: 26

Βιωσιμότητα και περιθώριο όσον αφορά το μόνιμο ανώτατο όριο των ιδίων πόρων 26

Βιωσιμότητα και περιθώριο όσον αφορά το προσωρινό ανώτατο όριο των ιδίων πόρων 27

1. Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση εκδίδεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 256 του δημοσιονομικού κανονισμού[1] θα πρέπει να διαβάζεται σε συνδυασμό με:

- το έγγραφο εργασίας XI, το οποίο συνοδεύει το σχέδιο προϋπολογισμού της ΕΕ για το οικονομικό έτος 2025[2] και παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις δημοσιονομικές εγγυήσεις της ΕΕ (άρθρο 41 παράγραφος 5 της έκθεσης)[3]· και
- την έκθεση για τις μακροπρόθεσμες προβλέψεις μελλοντικών εισροών και εκροών του προϋπολογισμού της ΕΕ, στην οποία παρέχονται προβλέψεις για τη διαθέσιμη χρηματοδοτική ικανότητα της ΕΕ κατά την περίοδο 2025-2029, λαμβανομένων υπόψη των προγραμματισμένων δαπανών του προϋπολογισμού[4].

Στόχος της παρούσας έκθεσης είναι να παράσχει επισκόπηση του ποσού και της σύνθεσης των ενδεχόμενων υποχρεώσεων —τόσο των **προβλεπόμενων**[5] όσο και των **καλυπτόμενων από το περιθώριο** υποχρεώσεων— που βαρύνουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ στις 31 Δεκεμβρίου 2023. Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις είναι πιθανές δημοσιονομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από υφιστάμενες δεσμευτικές υποχρεώσεις ή παρελθόντα γεγονότα[6]. Το αν αυτές οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις οδηγούν σε πραγματικές καταβολές από τον προϋπολογισμό της ΕΕ ή όχι, καθώς και το μέγεθος των τυχόν καταβολών, θα εξαρτηθεί από μελλοντικά γεγονότα που δεν μπορούν να προβλεφθούν εκ των προτέρων.

Στο τέλος του 2023 ο προϋπολογισμός της ΕΕ είχε εκτεθεί σε ενδεχόμενες υποχρεώσεις που ανέρχονταν σε πάνω από 255 δισ. EUR (206 δισ. EUR στο τέλος του 2022) όσον αφορά δάνεια που χορηγήθηκαν σε κράτη μέλη (221 δισ. EUR) και τρίτες χώρες (34 δισ. EUR), και σε πάνω από 108 δισ. EUR (106 δισ. EUR στο τέλος του 2022) σε σχέση με δημοσιονομικές εγγυήσεις που παρασχέθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ)[7], του InvestEU[8], της εντολής εξωτερικής δανειοδότησης (ΕΕΔ)[9], του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τη Βιώσιμη

---

1 Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2024/2509 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Σεπτεμβρίου 2024, σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης (αναδιατύπωση) (ΕΕ L, 2024/2509, 26.9.2024).

2 COM(2024) 300 της 19.6.2024.

3 Έγγραφο εργασίας XI σχετικά με την εκτέλεση των δημοσιονομικών εγγυήσεων, το κοινό ταμείο προβλέψεων και την εκτίμηση της βιωσιμότητας των ενδεχόμενων υποχρεώσεων που προκύπτουν από δημοσιονομικές εγγυήσεις και χρηματοδοτική συνδρομή, δυνάμει του άρθρου 41 παράγραφος 5 του δημοσιονομικού κανονισμού.

4 COM(2024) 276 final της 28.6.2024.

5 Στο παρόν έγγραφο, ο όρος «*προβλέψεις*» χρησιμοποιείται κατά την έννοια του δημοσιονομικού κανονισμού και ιδίως του άρθρου 214. Όπως ορίζει το άρθρο 214 παράγραφος 2, ο συντελεστής προβλέψεων πρέπει να καλύπτει τις καθαρές αναμενόμενες ζημίες και, επιπλέον, ένα επαρκές απόθεμα ασφαλείας για μη αναμενόμενες ζημίες. Σε άλλες περιπτώσεις, ο όρος «προβλέψεις» (π.χ. σε λογιστικό πλαίσιο) μπορεί να έχει διαφορετική έννοια.

6 Μια ξεχωριστή πηγή ενδεχόμενων υποχρεώσεων είναι οι «νομικοί κίνδυνοι». Αυτοί δεν καλύπτονται από την παρούσα έκθεση.

7 Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1017 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2015, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων, τον Ευρωπαϊκό Κόμβο Επενδυτικών Συμβουλών και την Ευρωπαϊκή Πύλη Επενδυτικών Έργων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1291/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1316/2013 (ΕΕ L 169 της 1.7.2015, σ. 1).

8 Κανονισμός (ΕΕ) 2021/523 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος InvestEU και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1017 (ΕΕ L 107 της 26.3.2021, σ. 30).

9 Επισκόπηση των σχετικών νομοθετικών πράξεων και των αντίστοιχων συμβάσεων εγγυήσεων μεταξύ της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων διατίθεται στην οριστική έκδοση (ΕΕ, Ευρατόμ) 2021/417 του γενικού προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το οικονομικό έτος 2021 (Τμήμα III — Επιτροπή, παρατηρήσεις της θέσης 14 20 03 02 της κατάστασης δαπανών «Εγγύηση εξωτερικής δράσης για τον ΜΓΑΔΣ, τον EINS, ΜΒΠ III και τη ΜΧΣ») (ΕΕ L 93 της 17.3.2021, σ. 959).

Ανάπτυξη (ΕΤΒΑ)[10] και του ΕΤΒΑ+[11]. Η ανοδική τάση του ποσού των ενδεχόμενων υποχρεώσεων επιβραδύνθηκε, σημειώνοντας αύξηση κατά 16 % το 2023 σε σύγκριση με την αύξηση κατά 40 % που παρατηρήθηκε το 2022.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της αύξησης προέρχεται από πρόσθετες εκταμιεύσεις δανείων προς τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ)[12] και από την έκτακτη χρηματοδοτική στήριξη προς την Ουκρανία [στο πλαίσιο του μέσου μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής (ΜΧΣ) +][13].

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει επίσης αξιολόγηση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των ενδεχόμενων υποχρεώσεων με βάση ποιοτικούς και ποσοτικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Η αξιολόγηση βιωσιμότητας πραγματοποιήθηκε με σύγκριση των ενδεχόμενων υποχρεώσεων και:

- της αγοραίας αξίας των υφιστάμενων προβλέψεων που διατηρείται στις αντίστοιχες συνιστώσες του κοινού ταμείου προβλέψεων (ΚΤΠ)[14] που συνέστησε η Επιτροπή για τις **προβλεπόμενες ενδεχόμενες υποχρεώσεις**, δηλαδή αυτές που απορρέουν από τις δημοσιονομικές εγγυήσεις και τη χρηματοδοτική συνδρομή προς τρίτες χώρες·
- των ανώτατων ορίων των ιδίων πόρων και του διαθέσιμου περιθωρίου για **καλυπτόμενες από το περιθώριο ενδεχόμενες υποχρεώσεις**.

Βασικό συμπέρασμα της ανάλυσης βιωσιμότητας για το τέλος του 2023 είναι ότι ο προϋπολογισμός της ΕΕ διαθέτει επαρκείς πόρους ώστε να ανταποκριθεί στη δυνητική επέλευση των ενδεχόμενων υποχρεώσεων:

- Για ενδεχόμενες υποχρεώσεις που απορρέουν από δημοσιονομικές εγγυήσεις και χρηματοδοτική συνδρομή σε τρίτες χώρες, οι προβλέψεις που ήταν διαθέσιμες στο τέλος του 2023 είναι επαρκείς, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων των αντίστοιχων νομικών πλαισίων[15].
- Η χρηματοδοτική ικανότητα της ΕΕ υπό το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο [δηλαδή την απόφαση για τους ίδιους πόρους (ΑΙΠ)[16] και τον κανονισμό για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) 2021-2027[17]] είναι επαρκής στο τέλος τους 2023 για να καλύψει τις υφιστάμενες υποχρεώσεις της ΕΕ όσον αφορά αφενός τα προγράμματα δαπανών και αφετέρου τις χρηματοπιστωτικές αγορές (για χρέος που έχει εκδοθεί στο πλαίσιο προγραμμάτων χρηματοδοτικής συνδρομής προς τα κράτη μέλη και του μέσου ΜΧΣ+), ακόμα και υπό ακραία δυσμενείς συνθήκες. Με άλλα λόγια, το περιθώριο διαθέτει επαρκείς πόρους για να διασφαλίσει την ευρωστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ και την πιστοληπτική του ικανότητα, ακόμα και στο πλαίσιο ενός εξαιρετικά αρνητικού σεναρίου που συνδυάζει δυσμενείς επιπτώσεις στις οικονομικές συνθήκες, στα έσοδα και στις δαπάνες.

---

10 Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1601 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 2017, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ΕΤΒΑ), της εγγύησης του ΕΤΒΑ και του Ταμείου Εγγυήσεων του ΕΤΒΑ (ΕΕ L 249 της 27.9.2017, σ. 1).

11 Το ΕΤΒΑ+ θεσπίστηκε με τον κανονισμό για τον Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (ΜΓΑΔΣ) — Παγκόσμια Ευρώπη. Κανονισμός (ΕΕ) 2021/947 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας — Παγκόσμια Ευρώπη, για την τροποποίηση και κατάργηση της απόφασης αριθ. 466/2014/ΕΕ και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1601 και του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 480/2009 του Συμβουλίου (ΕΕ L 209 της 14.6.2021, σ. 1).

12 Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17).

13 Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2463 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, σχετικά με τη θέσπιση μηχανισμού για την παροχή στήριξης στην Ουκρανία για το 2023 (μακροοικονομική χρηματοδοτική συνδρομή +) (ΕΕ L 322 της 16.12.2022, σ. 1).

14 Για λεπτομέρειες σχετικά με το ΚΤΠ βλ. έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το κοινό ταμείο προβλέψεων το 2023 [COM(2024) 180 final της 25.6.2024] και συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής [SWD(2024) 161 final της 25.6.2024].

15 Βλ. τμήμα 3 της έκθεσης του άρθρου 41 παράγραφος 5.

16 Απόφαση (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2053 του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2020, για το σύστημα των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για την κατάργηση της απόφασης 2014/335/ΕΕ, Ευρατόμ (ΕΕ L 424 της 15.12.2020, σ. 1).

17 Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2093 του Συμβουλίου για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για τα έτη 2021 έως 2027(ΕΕ L 433 I της 22.12.2020, σ. 11).

Η διαχείριση και η παρακολούθηση των κινδύνων που απορρέουν από ενδεχόμενες υποχρεώσεις πραγματοποιούνται μέσω οριζόντιου πλαισίου εντός της Επιτροπής, το οποίο περιλαμβάνει εκτεταμένα μέτρα και διασφαλίσεις που μπορεί να χρησιμοποιήσει η Επιτροπή για να προστατεύσει τον προϋπολογισμό της ΕΕ από πιθανές ζημίες οι οποίες απορρέουν από ενδεχόμενες υποχρεώσεις[18]. Η διευθύνουσα επιτροπή για τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις (SCCL)[19] διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο αυτό. Το 2023, η SCCL συνεδρίασε τέσσερις φορές προκειμένου να αξιολογήσει, μεταξύ άλλων, την εξέλιξη του όγκου και του προφίλ κινδύνου των ανοιγμάτων στη Μέση Ανατολή και την Ουκρανία. Όσον αφορά την Ουκρανία, η SCCL λειτούργησε ως πλατφόρμα για την προετοιμασία της διαδικασίας επανεξέτασης της επάρκειας του συντελεστή προβλέψεων συγκεκριμένων υποχρεώσεων για την Ουκρανία (όπως ορίζεται στο άρθρο 13 της απόφασης ΜΧΣ II[20]).

Η παρούσα έκθεση χαρτογραφεί τις τρεις διαφορετικές κατηγορίες ενδεχόμενων υποχρεώσεων (δημοσιονομικές εγγυήσεις, προβλεπόμενα δάνεια προς τρίτες χώρες και δάνεια που εξασφαλίζονται από το περιθώριο) πριν από την αξιολόγηση της βιωσιμότητάς τους σε σχέση με τις σχετικές πηγές δημοσιονομικής κάλυψης.

2. Ανάλυση των διαφόρων πηγών ενδεχόμενων υποχρεώσεων

2.1 Δημοσιονομικές εγγυήσεις

Πρόκειται για εγγυήσεις που παρέχονται σε διάφορους εταίρους υλοποίησης στο πλαίσιο των εντολών της ΕΕΔ, του ΕΤΣΕ, του ΕΤΒΑ, του InvestEU και του ΕΤΒΑ+. Στο πλαίσιο όλων αυτών των μέσων, η ΕΕ παρέχει εγγυήσεις στους εταίρους υλοποίησης[21] για την κάλυψη μέρους των δυνητικών ζημιών και του κόστους[22] που απορρέουν από χρηματοδοτικές και επενδυτικές πράξεις τους (δηλαδή δανειακές ή συμμετοχικές πράξεις).

Τα πέντε προγράμματα εγγυήσεων έχουν διαφορετική γεωγραφική εστίαση, η οποία επηρεάζει τους κινδύνους που ενέχουν. Το ΕΤΣΕ και το InvestEU συμβάλλουν στην κάλυψη των επενδυτικών κενών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΕΔ, το ΕΤΒΑ και το ΕΤΒΑ+ αποτελούν μέρος των εξωτερικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στηρίζουν τις επενδύσεις σε τρίτες χώρες (με το επενδυτικό σκέλος 1 της ΕΕΔ και του ΕΤΒΑ+ να επικεντρώνεται κυρίως σε κρατικούς αντισυμβαλλομένους, ενώ η ανοικτή αρχιτεκτονική και το επενδυτικό σκέλος 4 του ΕΤΒΑ και του ΕΤΒΑ+ στοχεύουν κυρίως σε δραστηριότητες του ιδιωτικού τομέα).

α) Δημοσιονομικές εγγυήσεις για τη στήριξη επενδύσεων εκτός της ΕΕ

[18] Βλ. σημεία 3.2 και 4.2 της έκθεσης της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τα χρηματοδοτικά μέσα, τις δημοσιονομικές εγγυήσεις, τη χρηματοδοτική συνδρομή και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις — Κατάσταση στις 31 Δεκεμβρίου 2020 [COM(2021) 676 final της 5.11.2021].

[19] Απόφαση της Επιτροπής, της 24.7.2020, για τη σύσταση της διευθύνουσας επιτροπής για τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που απορρέουν από δημοσιονομικές εγγυήσεις [C(2020) 5154 final]. Η παρούσα έκθεση περιέχει επίσης όλες τις πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 7 της εν λόγω απόφασης.

[20] Απόφαση (ΕΕ) 2022/1628 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2022, για τη χορήγηση έκτακτης μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής στην Ουκρανία, την ενίσχυση του κοινού ταμείου προβλέψεων με εγγυήσεις από τα κράτη μέλη και ειδικές προβλέψεις για ορισμένες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που σχετίζονται με την Ουκρανία, εγγυημένες βάσει της απόφασης αριθ. 466/2014/ΕΕ, και για την τροποποίηση της απόφασης (ΕΕ) 2022/1201.

[21] Το 2023 η ΕΕ παρείχε δημοσιονομική στήριξη με τη μορφή εγγυήσεων στον Όμιλο ΕΤΕπ και σε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (συμπεριλαμβανομένων της ΕΤΑΑ και των εθνικών αναπτυξιακών τραπεζών) στο πλαίσιο των διαφόρων υφιστάμενων προγραμμάτων εγγυήσεων.

[22] Σε ορισμένες περιπτώσεις, η εγγύηση μπορεί επίσης να καλύπτει πρόσθετα στοιχεία, όπως το κόστος χρηματοδότησης και άλλα τέλη.

Η παλαιότερη δημοσιονομική εγγύηση είναι αυτή που παρέχεται στο πλαίσιο της **ΕΕΔ**. Το βασικό σκεπτικό της είναι να αυξηθεί η ικανότητα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) να αναλαμβάνει χρηματοδοτικές δραστηριότητες σε περιβάλλοντα υψηλότερου κινδύνου εκτός της ΕΕ, σε τομείς όπως η ανάπτυξη του τοπικού ιδιωτικού τομέα και η ανάπτυξη κοινωνικοοικονομικών υποδομών.

Το 2017 τέθηκε σε εφαρμογή η εγγύηση στο πλαίσιο του **ETBA** για τη στήριξη επενδύσεων και τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση κυρίως στην Αφρική και στις χώρες της γειτονίας και την παροχή συνδρομής στις εν λόγω χώρες όσον αφορά την εκπλήρωση των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης των ΗΕ.

Αξιοποιώντας την πείρα που αντλήθηκε από την ΕΕΔ και το ΕΤΒΑ, συστήθηκε το **ETBA+** για την περίοδο 2021-2027 του ΠΔΠ ως ενοποιημένη χρηματοδοτική δέσμη που παρέχει ικανότητα χρηματοδότησης στην υποσαχάρια Αφρική, την Ασία, την περιοχή του Ειρηνικού, τη Λατινική Αμερική, την Καραϊβική και στις γειτονικές χώρες και τις χώρες διεύρυνσης σε τομείς όπως i) η μείωση των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων· ii) η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη· iii) η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και ο μετριασμός των συνεπειών της· iv) η προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος· και v) η δημιουργία θέσεων εργασίας.

β) Δημοσιονομικές εγγυήσεις για τη στήριξη επενδύσεων εντός της ΕΕ

Το 2015 δημιουργήθηκε το **ΕΤΣΕ** για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των παρατεταμένων υποτονικών ιδιωτικών επενδύσεων στην ΕΕ μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση. Λαμβάνει τη μορφή δημοσιονομικής εγγύησης ύψους 26 δισ. EUR από τον προϋπολογισμό της ΕΕ προς τον Όμιλο ΕΤΕπ, η οποία συμπληρώνεται από κονδύλιο από τους ίδιους πόρους της ΕΤΕπ ύψους 7,5 δισ. EUR.

Στο πλαίσιο του ΠΔΠ 2021-2027, το πρόγραμμα **InvestEU** περιλαμβάνει υπό την ίδια «ομπρέλα» τις δραστηριότητες που ασκούνταν προηγουμένως στο πλαίσιο του ΕΤΣΕ και διαφόρων άλλων χρηματοδοτικών μέσων. Επίσης, έχει προσφέρει σε εταίρους υλοποίησης πέραν του ομίλου της ΕΤΕπ δυνατότητα πρόσβασης σε μέρος 25 % της συνολικής εγγύησης της ΕΕ. Το πρόγραμμα InvestEU έχει ως στόχο να δώσει πρόσθετη ώθηση στις επενδύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάκαμψης, της ανθεκτικότητας, της πράσινης ανάπτυξης και της απασχόλησης στην ΕΕ κατά την περίοδο 2021-2027. Επιδιώκει την επίτευξη αυτού του στόχου με την κινητοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών πηγών χρηματοδότησης, ώστε να παρασχεθεί μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση και στήριξη σε εταιρείες και έργα σύμφωνα με τις προτεραιότητες της ΕΕ στο τρέχον δυσχερές οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο.

Τα πέντε προγράμματα δημοσιονομικών εγγυήσεων ποικίλλουν όσον αφορά διάφορα χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανομένων των διαφορετικών σταδίων υλοποίησης. Ενώ η ΕΕΔ (που τέθηκε σε λειτουργία το 1977) έχει μακροχρόνιο ιστορικό, η περίοδος σύστασης του ΕΤΣΕ έληξε το 2022 και η περίοδος σύστασης του ΕΤΒΑ θα λήξει το 2024. Ταυτόχρονα, η επενδυτική φάση του InvestEU και του ΕΤΒΑ+ ξεκίνησε μόλις πρόσφατα. Τα διαφορετικά αυτά στάδια υλοποίησης των πέντε προγραμμάτων δημοσιονομικών εγγυήσεων αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί, ο οποίος δείχνει ότι έχουν υπογραφεί πράξεις που καταναλώνουν ολόκληρο το ποσό της εγγύησης της ΕΕΔ και κοντά στο συνολικό ποσό του ΕΤΣΕ, ενώ έχει εκταμιευθεί μεγάλο μέρος της στήριξης που καλύπτεται από τα εν λόγω μέσα. Αντιθέτως, το ΕΤΒΑ+ και το InvestEU βρίσκονται σε πολύ προγενέστερο στάδιο της ανάπτυξής τους.

Πίνακας 1: Τρέχουσα κατάσταση των δημοσιονομικών εγγυήσεων (στις 31 Δεκεμβρίου 2023) (σε εκατ. EUR)(*)

	Διαθέσιμη εγγύηση που υπογράφηκε με τους αντισυμβαλλόμενους	Διαθέσιμη εγγύηση για πράξεις που υπογράφηκαν από τους αντισυμβαλλόμενους	Διαθέσιμη εγγύηση για πράξεις που υπογράφηκαν από τους αντισυμβαλλόμενους και εκταμιεύθηκαν
ΕΤΣΕ	25 591	23 635	21 551
ΕΤΒΑ	1 077	548	478
ΕΕΔ	27 729	27 729	19 856
InvestEU	25 767	6 592	1 433
ΕΤΒΑ+	28 115	7 660	634
Σύνολο	**108 279**	**66 164**	**43 952**

(*) Η εγγύηση που υπογράφεται με τους αντισυμβαλλομένους αντιπροσωπεύει το ποσό της εγγύησης που χορηγήθηκε στον εταίρο υλοποίησης μέσω της υπογραφής της συμφωνίας εγγύησης. Η εγγύηση που σχετίζεται με πράξεις που υπογράφονται από αντισυμβαλλομένους περιλαμβάνει ποσά της εγγύησης σε όλες τις πράξεις που υπογράφονται από τους αντισυμβαλλομένους με τους τελικούς αποδέκτες/ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Η εγγύηση που σχετίζεται με πράξεις που υπογράφηκαν και εκταμιεύθηκαν περιλαμβάνει τα ποσά των πράξεων που εκταμιεύθηκαν από τον αντισυμβαλλόμενο στον τελικό αποδέκτη/στους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Άλλες αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ των προγραμμάτων εγγυήσεων συνοψίζονται στα κατωτέρω σημεία:

- Η ΕΕΔ προσφέρει δύο είδη προϊόντων (κυρίως άμεσο κρατικό δανεισμό και, σε περιορισμένο βαθμό, επίσης ιδιωτικό δανεισμό) και λειτουργεί από την ΕΤΕπ σε αποκλειστική βάση[23].
- Το ΕΤΣΕ διαρθρώνεται σε δύο σκέλη [ένα σκέλος υποδομών και καινοτομίας («IIW») και ένα σκέλος για τις ΜΜΕ («SMEW») με διαφορετικά προϊόντα να υλοποιούνται στο πλαίσιο και των δύο σκελών] και χρησιμοποιεί επίσης έναν αποκλειστικό εταίρο υλοποίησης, δηλαδή τον όμιλο της ΕΤΕπ.
- Το ΕΤΒΑ υλοποιείται από 10 αντισυμβαλλόμενους με την ανάπτυξη διαφορετικών χρηματοπιστωτικών προϊόντων με διαφορετικά επίπεδα κινδύνου και επενδύσεις σε πέντε βασικούς τομείς: δηλαδή χρηματοδότηση μικρών επιχειρήσεων, βιώσιμη ενέργεια και συνδεσιμότητα, χρηματοδότηση σε τοπικό νόμισμα, ψηφιοποίηση, και βιώσιμες πόλεις.
- Οι νέες δημοσιονομικές εγγυήσεις, όπως το InvestEU και το ΕΤΒΑ+, έχουν αξιοποίηση την πείρα των παλαιότερων εγγυήσεων και διαθέτουν παρόμοια χαρακτηριστικά με τις παλαιότερες εγγυήσεις. Ωστόσο, τόσο το InvestEU όσο και το ΕΤΒΑ+ έχουν μεγαλύτερο αριθμό εταίρων υλοποίησης («ανοικτή αρχιτεκτονική») και σχετικά ευρύτερη ποικιλία προϊόντων.

2.2 Προβλεπόμενα δάνεια για χρηματοδοτική συνδρομή σε τρίτες χώρες

Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις στο πλαίσιο αυτού του τομέα προκύπτουν από χρηματοδοτική συνδρομή που παρέχεται υπό μορφή δανείων στο πλαίσιο του **προγράμματος μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής** (ΜΧΣ)[24] και δανείων **Ευρατόμ** προς τρίτες χώρες[25].

Η χρηματοδοτική στήριξη σε τρίτες χώρες με τη μορφή διμερών δανείων από την ΕΕ έχει χορηγηθεί κυρίως στο πλαίσιο του προγράμματος ΜΧΣ, το οποίο απευθύνεται σε χώρες εκτός της ΕΕ που αντιμετωπίζουν κρίση ισοζυγίου πληρωμών. Το 2023 εκταμιεύθηκαν νέα δάνεια ΜΧΣ αξίας 18,3 δισ. EUR[26]. Τα 18 δισ. EUR από το ποσό αυτό καταλογίστηκαν σε δάνεια ΜΧΣ+ προς την Ουκρανία, με τη στήριξη του περιθωρίου.

Εκτός από τη ΜΧΣ προς κρατικές οντότητες τρίτων χωρών, 300 εκατ. EUR σε δάνεια Ευρατόμ που χορηγήθηκαν στο ουκρανικό πρόγραμμα πυρηνικής ενέργειας παραμένουν ανεξόφλητα.

---

[23] Τα ανοίγματα έναντι ιδιωτικών οντοτήτων σχετίζονται κυρίως με την ιδιωτική εντολή της πρωτοβουλίας για την οικονομική ανθεκτικότητα ύψους 2,3 δισ. EUR [που υποστηρίζεται στο πλαίσιο της ΕΕΔ 2014-2020 βάσει της απόφασης (ΕΕ) 2018/412, για την τροποποίηση της αρχικής απόφασης αριθ. 466/2014/ΕΕ] και με ορισμένες εγγυήσεις πολιτικού κινδύνου για εμπορικά ανοίγματα.

[24] Η νομική βάση για τη ΜΧΣ προς τρίτες χώρες, πλην των αναπτυσσόμενων χωρών, είναι το άρθρο 212 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Το άρθρο 213 της ΣΛΕΕ μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως νομική βάση όταν μια τρίτη χώρα χρειάζεται επείγουσα χρηματοοικονομική συνδρομή.

[25] Η δανειακή διευκόλυνση της Ευρατόμ συνδράμει τόσο τα κράτη μέλη όσο και τις τρίτες χώρες στη χρηματοδότηση επενδύσεων σε πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής και σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις του κύκλου πυρηνικού καυσίμου. Βλ. απόφαση 77/270/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 29ης Μαρτίου 1977, περί εξουσιοδοτήσεως της Επιτροπής να συνάπτει δάνεια Ευρατόμ με σκοπό τη συμμετοχή στη χρηματοδότηση των πυρηνικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενεργείας (ΕΕ L 88 της 6.4.1977, σ. 9), όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε.

[26] Σε αυτά περιλαμβάνονται 18 δισ. EUR για την Ουκρανία στο πλαίσιο του μέσου ΜΧΣ+, η τρίτη δόση ύψους 200 εκατ. EUR του δανείου ΜΧΣ προς την Ιορδανία, η δεύτερη δόση ύψους 40 εκατ. EUR από το δάνειο ΜΧΣ ύψους 120 εκατ. EUR προς τη Μολδαβία που χορηγήθηκε αρχικά το 2022, και η πρώτη δόση ύψους 50 εκατ. EUR του συμπληρωματικού δανείου ύψους 100 εκατ. EUR προς τη Μολδαβία που αποφασίστηκε το 2023. Για περισσότερες λεπτομέρειες, συμπεριλαμβανομένου του ανεξόφλητου ποσού ανά μεμονωμένο δικαιούχο, βλ. την έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την υλοποίηση της μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής προς τρίτες χώρες το 2023 [COM(2024) 240 final της 10.6.2024] και το συνοδευτικό SWD(2024) 150 final της 10.6.2024.

Πίνακας 2: Ανεξόφλητα ποσά δανείων σε τρίτες χώρες (στις 31 Δεκεμβρίου 2023) (σε εκατ. EUR)

	Ανεξόφλητα δάνεια	Δεδουλευμένοι τόκοι	Σύνολο
ΜΧΣ(*)	15 193	150	**15 343**
Ευρατόμ	300	1	**301**
Σύνολο	**15 493**	**151**	**15 644**

(*) Εξαιρουμένων των δανείων ΜΧΣ+ (που καλύπτονται από το περιθώριο)

Παραδοσιακά, τα δάνεια προς τρίτες χώρες (εξαιρουμένων των δανείων ΜΧΣ+) χρηματοδοτούνται μέσω συνακόλουθων δανειοληπτικών πράξεων, δηλαδή κάθε δάνειο χρηματοδοτείται με αντίστοιχο ομόλογο της ΕΕ το οποίο χαρακτηρίζεται από πλήρη συμφωνία με το δάνειο της ΕΕ από άποψη ληκτότητας, επιτοκίου και χρονοδιαγράμματος αποπληρωμής. Οι επενδυτές σε ομόλογα της ΕΕ είναι εκτεθειμένοι μόνο στον πιστωτικό κίνδυνο της ΕΕ και όχι στον πιστωτικό κίνδυνο της τελικής δικαιούχου χώρας. Η υποχρέωση για την ΕΕ είναι ενδεχόμενη διότι η δικαιούχος χώρα έχει συμβατική υποχρέωση να παράσχει τις ροές εσόδων για την αποπληρωμή των ομολόγων της ΕΕ. Καταρχήν, δεν προγραμματίζεται εκροή πόρων της ΕΕ για την εξόφληση του χρέους της ΕΕ.

Ωστόσο, σε περίπτωση που η δικαιούχος χώρα δεν αποπληρώσει τους τόκους ή το κεφάλαιο του ληφθέντος δανείου, ο προϋπολογισμός της ΕΕ δεσμεύει προβλέψεις για τα εν λόγω δάνεια. Παραδοσιακά, το 9 % της αξίας των δανείων διακρατείται σε ειδικές συνιστώσες του ΚΤΠ ως προβλέψεις για δάνεια ΜΧΣ ή Ευρατόμ προς τρίτες χώρες. Δεδομένου ότι η πιθανότητα ταυτόχρονης εμφάνισης ζημιών σε δύο ή περισσότερα δάνεια ΜΧΣ είναι σχετικά απομακρυσμένη, η συγκέντρωση προβλέψεων ενισχύει την ικανότητα του προϋπολογισμού της ΕΕ να απορροφά ζημίες μέσω του εν λόγω αποτελέσματος διαφοροποίησης. Τα επίπεδα των προβλέψεων για τα δάνεια αυτά εξετάζονται περαιτέρω στο σημείο 3.2.

Ως εκ τούτου, τα ποσά αποπληρωμής που αναφέρονται στον πίνακα 3 πρέπει να θεωρηθούν ως τα μέγιστα αναμενόμενα ποσά που θα μπορούσαν να καταλογιστούν έναντι προβλέψεων κατά τα έτη 2024-2029.

Πίνακας 3: Ετήσιο χρονοδιάγραμμα αποπληρωμής ανεξόφλητων προβλεπόμενων δανείων σε τρίτες χώρες (κεφάλαιο και τόκοι) στο πλαίσιο των υφιστάμενων προγραμμάτων για τα έτη 2024-2029 (στις 31 Δεκεμβρίου 2023) (εκατ. EUR)

Έτος	Ευρατόμ	ΜΧΣ	Όλα τα προγράμματα
2024	1	877	**878**
2025	1	261	**262**
2026	1	378	**379**
2027	51	410	**461**
2028	50	409	**459**
2029	0	1 153	**1 153**
Σύνολο	**104**	**3 488**	**3 592**

2.3 Καλυπτόμενα από το περιθώριο δάνεια

Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις στο πλαίσιο αυτού του τομέα προκύπτουν από **δάνεια προς τα κράτη μέλη της ΕΕ** [δηλαδή δάνεια του μηχανισμού στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών (ΣΙΠ)[27], δάνεια του ευρωπαϊκού μηχανισμού χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης (ΕΜΧΣ)[28], δάνεια της διευκόλυνσης Ευρατόμ, δάνεια στο πλαίσιο του SURE[29] και δάνεια στο πλαίσιο του ΜΑΑ τα οποία παρέχονται για τη στήριξη επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων] και από πρόσφατα **δάνεια προς την Ουκρανία** (δάνεια ΜΧΣ+ προς την Ουκρανία ύψους 18 δισ. EUR και —από το 2024— δάνεια που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του Μέσου Διευκόλυνσης για την Ουκρανία[30]).

Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που απορρέουν από δάνεια προς κράτη μέλη της ΕΕ και από πρόσφατα δάνεια προς την Ουκρανία δεν είναι προβλεπόμενες εκ των προτέρων. Αντ' αυτού, εξασφαλίζονται με τη δυνατότητα κινητοποίησης πρόσθετων «ιδίων πόρων» από τα κράτη μέλη βάσει του δημοσιονομικού πλαισίου της Ένωσης (έως το ανώτατο όριο των ιδίων πόρων, δηλαδή χρησιμοποιώντας το «περιθώριο» του προϋπολογισμού).

Αυτό σημαίνει ότι, σε περίπτωση που ένας δικαιούχος δεν τηρήσει τις υποχρεώσεις του έναντι της ΕΕ, η ΕΕ θα δικαιούται —ως έσχατη λύση και μόνο αφού έχει εξαντλήσει κάθε άλλη δυνατότητα εξεύρεσης λύσης εντός του υφιστάμενου δημοσιονομικού πλαισίου— να ζητήσει από τα κράτη μέλη να καλύψουν προσωρινά το εν λόγω ποσό. Για τέτοιου είδους προσκλήσεις προς καταβολή πόρων θα μπορεί να γίνεται υπέρβαση των ανώτατων ορίων του ΠΔΠ, ωστόσο με πλήρη συμμόρφωση προς το ανώτατο όριο για τους ίδιους πόρους.

Παραδοσιακά, τα δάνεια χορηγούνταν σε κράτη μέλη της ΕΕ με τη χρήση της ίδιας συνακόλουθης τεχνικής που χρησιμοποιούνταν για χρηματοδοτική συνδρομή σε τρίτες χώρες. Αντιθέτως, τα δάνεια του ΜΑΑ και τα δάνεια στο πλαίσιο του μέσου ΜΧΣ+ για την Ουκρανία (και στο πλαίσιο του Μέσου Διευκόλυνσης για την Ουκρανία από το 2024 και έπειτα) χρηματοδοτούνται μέσω της ενοποιημένης προσέγγισης χρηματοδότησης[31].

Το 2023 η Επιτροπή, ενεργώντας εξ ονόματος της ΕΕ, διαχειρίστηκε πέντε προγράμματα στο πλαίσιο των οποίων χορήγησε δάνεια στα κράτη μέλη. Τα πέντε αυτά προγράμματα εξετάζονται στα πέντε σημεία που ακολουθούν:

---

[27] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 332/2002 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2002, για τη θέσπιση ενός μηχανισμού μεσοπρόθεσμης οικονομικής στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών μελών (ΕΕ L 53 της 23.2.2002, σ. 1).

[28] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 407/2010 του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2010, για τη θέσπιση ευρωπαϊκού μηχανισμού χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης (ΕΕ L 118 της 12.5.2010, σ. 1). Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1360 του Συμβουλίου, της 4ης Αυγούστου 2015, σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 407/2010 για τη θέσπιση ευρωπαϊκού μηχανισμού χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης (ΕΕ L 210 της 7.8.2015, σ. 1).

[29] Κανονισμός (ΕΕ) 2020/672 του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 2020, σχετικά με τη θέσπιση ευρωπαϊκού μέσου προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) λόγω της επιδημικής έκρηξης της COVID-19 (ΕΕ L 159 της 20.5.2020, σ. 1).

[30] Κανονισμός (ΕΕ) 2024/792 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 2024, για τη θέσπιση του Μέσου Διευκόλυνσης για την Ουκρανία. Για λεπτομέρειες, βλ. πλαίσιο 1 κατωτέρω.

[31] Στο τέλος του 2022, σε συνδυασμό με την έγκριση του λεγόμενου μέσου «ΜΧΣ+», το οποίο σχεδιάστηκε για να βοηθήσει την Ουκρανία να καλύψει μέρος των βραχυπρόθεσμων χρηματοδοτικών αναγκών της, η ενοποιημένη προσέγγιση χρηματοδότησης καθορίστηκε ως η βασική μέθοδος για την υλοποίηση όλων των δανειοληπτικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΧΣ. Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής χρηματοδότησης, η Επιτροπή εκδίδει ομόλογα της ΕΕ συγκεκριμένου σήματος και κατανέμει τα έσοδα σε μια κεντρική δεξαμενή χρηματοδότησης από την οποία χρηματοδοτούνται τα διάφορα προγράμματα πολιτικής της ΕΕ. Ουσιαστικά, η ενοποιημένη προσέγγιση χρηματοδότησης καθιστά δυνατή την πλήρη αποσύνδεση της εκταμίευσης δανείων προς ένα κράτος μέλος ή μια τρίτη χώρα από την έκδοση των ομολόγων της ΕΕ. Στο πλαίσιο του NGEU, η Επιτροπή δανείζεται επίσης στις αγορές για τη χρηματοδότηση μη επιστρεπτέας στήριξης (συμπεριλαμβανομένων των επιχορηγήσεων του ΜΑΑ). Η αποπληρωμή αυτών των δανειοληπτικών πράξεων καλύπτεται μέσω πιστώσεων στους μελλοντικούς ετήσιους προϋπολογισμούς, εντός των ανώτατων ορίων των πολυετών δημοσιονομικών πλαισίων, και, συνεπώς, δεν θα συνιστά ενδεχόμενη υποχρέωση για την ΕΕ. Ωστόσο, οι δανειοληπτικές δραστηριότητες του NGEU (δηλαδή για τη χρηματοδότηση δανείων του ΜΑΑ) δημιουργούν νέες ενδεχόμενες υποχρεώσεις και εξετάζονται στην παρούσα έκθεση.

- Ο **μηχανισμός ΣΙΠ** δημιουργήθηκε το 2002 για την παροχή βοήθειας σε χώρες της ΕΕ εκτός της ζώνης του ευρώ οι οποίες αντιμετωπίζουν ή διατρέχουν κίνδυνο να αντιμετωπίσουν προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών.
- Ο **ΕΜΧΣ** συστάθηκε το 2010 για την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης σε κράτη μέλη της ΕΕ που αντιμετωπίζουν ή απειλούνται με σοβαρές χρηματοοικονομικές δυσκολίες λόγω έκτακτων περιστάσεων που εκφεύγουν από τον έλεγχό τους.
- Η **δανειακή διευκόλυνση Ευρατόμ**.
- Το πρόγραμμα **SURE** εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2020 για να συνδράμει στη χρηματοδότηση της αιφνίδιας και σοβαρής αύξησης των εθνικών δημόσιων δαπανών που συνδέονται με τα εθνικά συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας και παρόμοια μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19. Δεδομένου ότι το εν λόγω μέσο έκτακτης ανάγκης τέθηκε σε εφαρμογή πριν από την έναρξη ισχύος της αύξησης του ανώτατου ορίου των ιδίων πόρων και του περιθωρίου, όλα τα κράτη μέλη συμφώνησαν να παράσχουν ανέκκλητες, άνευ όρων και εκτελεστές κατόπιν αιτήσεως εγγυήσεις για το 25 % του μέγιστου ποσού χρηματοδοτικής συνδρομής[32]. Η συνεισφορά κάθε κράτους μέλους στο συνολικό ποσό της εγγύησης είναι ανάλογη προς το σχετικό μερίδιό του επί του συνολικού ακαθάριστου εισοδήματος της ΕΕ (με βάση τον προϋπολογισμό της ΕΕ για το οικονομικό έτος 2020).
- Ο **ΜΑΑ** αποτελεί τον κεντρικό πυλώνα του προγράμματος NextGenerationEU (NGEU) (2020)[33] και είναι ένα προσωρινό μέσο για τη στήριξη μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ με απώτερο στόχο τη διευκόλυνση της ανάκαμψης από την πανδημία COVID-19, συμβάλλοντας παράλληλα στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση.

  Στο πλαίσιο του μέσου ανάκαμψης της ΕΕ, η Επιτροπή δανείζεται κεφάλαια τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιεί ο ΜΑΑ για τη χρηματοδότηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων των κρατών μελών. Η χρηματοδότηση μπορεί να χορηγείται με τη μορφή δανείου (επιστρεπτέα στήριξη) ή επιχορήγησης (μη επιστρεπτέα στήριξη).

  Όλες οι δανειοληπτικές πράξεις του NGEU, ύψους 284 δισ.284EUR στο τέλος του 2023, είναι εγγυημένες από τον προϋπολογισμό της ΕΕ βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 4 της ΑΙΠ μέσω προσωρινής αύξησης του ανώτατου ορίου των ιδίων πόρων κατά 0,6 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ) της ΕΕ, που διατίθεται αποκλειστικά για υποχρεώσεις του NGEU. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις δημιουργούν μόνο τα δάνεια του ΜΑΑ (σε αντίθεση με τις επιχορηγήσεις του ΜΑΑ) και, ως εκ τούτου, μόνο τα δάνεια του ΜΑΑ λαμβάνονται υπόψη στην παρούσα ανάλυση. Είναι σημαντικό να τονιστεί, όπως προαναφέρθηκε, ότι η χρηματοδότηση με τη μορφή δανείων του ΜΑΑ χρηματοδοτείται μέσω της ενοποιημένης προσέγγισης χρηματοδότησης.

Πίνακας 4: Ανεξόφλητα ποσά καλυπτόμενων από το περιθώριο δανείων (στις 31 Δεκεμβρίου 2023) (σε εκατ. EUR)

	Ανεξόφλητα δάνεια	Δεδουλευμένοι τόκοι	Σύνολο
Μηχανισμός ΣΙΠ	200	1	**201**
Ευρατόμ	13	0	**13**

[32] Πέραν της εγγύησης που παρέχεται από όλα τα κράτη μέλη, ο κανονισμός SURE όρισε σειρά διασφαλίσεων για τον μετριασμό του κινδύνου που απορρέει από ενδεχόμενες υποχρεώσεις στο πλαίσιο του SURE. Σε αυτές περιλαμβάνεται όριο συγκέντρωσης για τα τρία μεγαλύτερα δάνεια σε ποσοστό 60 % του μέγιστου ποσού που χορηγείται στο πλαίσιο του SURE, μέγιστη ετήσια έκθεση της τάξης του 10 % (δηλαδή οι ληξιπρόθεσμες πληρωμές κάθε έτους δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα 10 δισ. EUR) και η δυνατότητα της Επιτροπής να αναχρηματοδοτεί τα δάνειά της, αν παραστεί ανάγκη.

[33] Κανονισμός (ΕΕ) 2020/2094 του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση Μέσου Ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη στήριξη της ανάκαμψης μετά την κρίση της νόσου COVID-19 (ΕΕ L 433 I της 22.12.2020, σ. 23).

ΕΜΧΣ	42 800	411	**43 211**
SURE	98 355	104	**98 459**
ΜΑΑ (δάνεια)	79 240	349	**79 589**
ΜΧΣ+	18 000	270	**18 270**
Σύνολο	**238 608**	**1 135**	**239 743**

Στον πίνακα 5 κατωτέρω παρουσιάζονται τα ποσά των συνολικών ετήσιων αποπληρωμών (κεφάλαιο + τόκοι) που οφείλονται από όλους τους δικαιούχους των δανείων της ΕΕ τα οποία χορηγήθηκαν στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής συνδρομής προς τα κράτη μέλη και του μέσου ΜΧΣ+.

Για καθένα από τα υπό εξέταση έτη, τα ποσά αυτά παρέχουν δείκτη της θεωρητικής μέγιστης εκροής που πρέπει να καλυφθεί από τον προϋπολογισμό της ΕΕ σε σχέση με τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που απορρέουν από τη χρηματοδοτική συνδρομή προς τα κράτη μέλη και τα ανοίγματα της ΜΧΣ+. Ωστόσο, ο προϋπολογισμός της ΕΕ έχει προσδιορίσει δημοσιονομικούς πόρους για την κάλυψη των πληρωμών που προκύπτουν από τα ομόλογά της ανά πάσα στιγμή, συμπεριλαμβανομένης της ακραίας και άνευ προηγουμένου κατάστασης στην οποία ένας ή περισσότεροι δικαιούχοι δεν εξυπηρετήσουν ταυτόχρονα τα δάνειά τους έναντι της ΕΕ.

Πίνακας 5: Ετήσιο χρονοδιάγραμμα αποπληρωμής ανεξόφλητων καλυπτόμενων από το περιθώριο δανείων (κεφάλαιο + τόκοι) στο πλαίσιο των υφιστάμενων προγραμμάτων για τα έτη 2024-2029 (στις 31 Δεκεμβρίου 2023) (σε εκατ. EUR)

Έτος	Ευρατόμ	ΣΙΠ	EFSM	SURE	δάνεια ΜΑΑ (*)	ΜΧΣ+ (**)	Όλα τα προγράμματα
2024	14	6	3 317	327	918	419	**5 001**
2025	0	206	3 069	8 327	917	567	**13 086**
2026	0	0	6 857	8 327	917	566	**16 667**
2027	0	0	3 531	327	917	566	**5 341**
2028	0	0	2 756	10 327	919	567	**14 569**
2029	0	0	1 790	8 464	917	567	**11 738**
Σύνολο	**14**	**212**	**21 320**	**36 099**	**5 505**	**3 252**	**66 402**

(*) Οι τόκοι για δάνεια ΜΑΑ στο πλαίσιο του προγράμματος NGEU υπολογίζονται σε κυλιόμενη βάση σύμφωνα με συγκεκριμένη μεθοδολογία [βλ. εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής C(2022) 9701 final της 19.12.2022]. Ως εκ τούτου, η ετήσια επιβάρυνση από τόκους για τα δάνεια αυτά η οποία παρουσιάζεται ανωτέρω αποτελεί εκτίμηση με βάση τους τρέχοντες όρους χρηματοδότησης.

(**) Σύμφωνα με το άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2022/2463, κάθε έτος η ΕΕ, κατόπιν αιτήματος της Ουκρανίας, μπορεί να χορηγεί επιδότηση επιτοκίου για την κάλυψη του κόστους των τόκων που σχετίζονται με δάνεια της ΜΧΣ+.

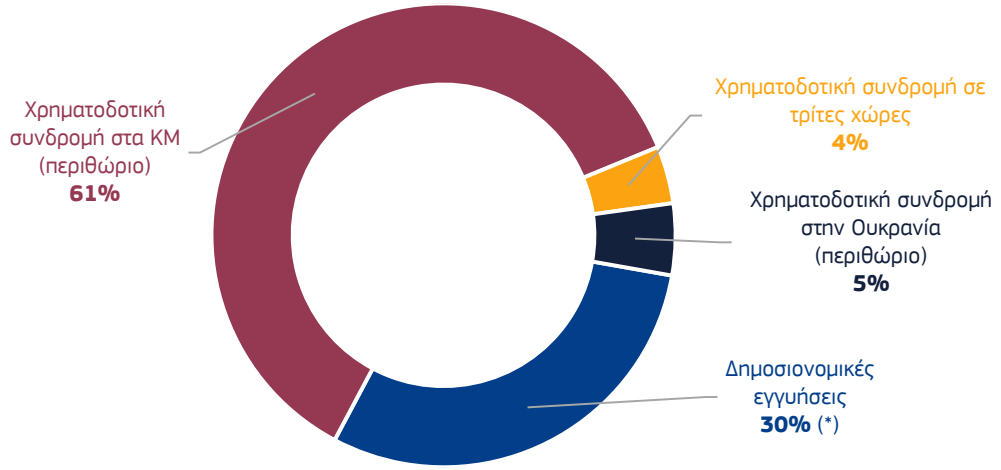
Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανεξόφλητων δανείων στο τέλος του 2023, κατά την περίοδο 2028-2054 οι ετήσιες αποπληρωμές (κεφάλαιο + τόκοι) σε σχέση με τα δάνεια που καλύπτονται από το περιθώριο κάτω από το μόνιμο ανώτατο όριο των ιδίων πόρων ανέρχονται κατά μέσο όρο σε 5,4 δισ. EUR. Οι μέσες ετήσιες αποπληρωμές (κεφάλαιο + τόκοι) για τα δάνεια του ΜΑΑ, που καλύπτονται από το περιθώριο κάτω από το προσωρινό ανώτατο όριο των ιδίων πόρων, ανέρχονται σε 3,5 δισ. EUR για την ίδια περίοδο.

2.4 Επισκόπηση των ενδεχόμενων υποχρεώσεων στο τέλος του 2023

Στο τέλος του 2023 ο προϋπολογισμός της ΕΕ είχε εκτεθεί σε ενδεχόμενες υποχρεώσεις συνολικού ύψους **255 δισ. EUR** σε σχέση με δάνεια που χορηγήθηκαν σε κράτη μέλη και τρίτες χώρες, και

108 δισ. EUR σε σχέση με εγγυήσεις που παρασχέθηκαν στο πλαίσιο του ΕΤΣΕ, του InvestEU, της ΕΕΔ, του ΕΤΒΑ και του ΕΤΒΑ+. Η μεγαλύτερη έκθεση για τον προϋπολογισμό της ΕΕ προήλθε από προγράμματα χρηματοδοτικής συνδρομής που απευθύνονται σε κράτη μέλη.

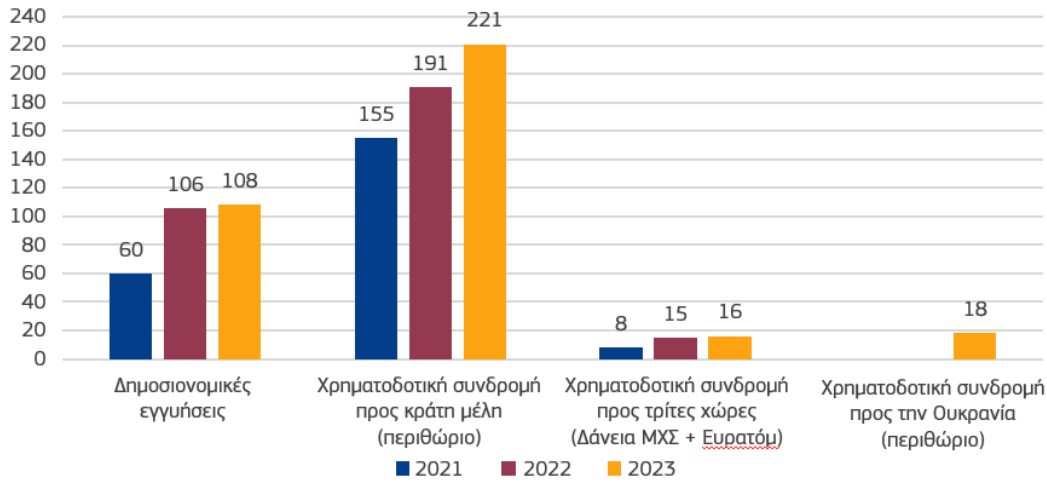
Σχήμα 1: Κατανομή των ενδεχόμενων υποχρεώσεων ανά πηγή στις 31 Δεκεμβρίου 2023



(*) Με βάση το συνολικό ποσό της «διαθέσιμης εγγύησης που υπογράφηκε με τους αντισυμβαλλόμενους» (βλ. πίνακα 1).

Η αυξανόμενη σημασία των δημοσιονομικών εγγυήσεων και των προγραμμάτων χρηματοδοτικής συνδρομής για την υλοποίηση των πολιτικών της ΕΕ παρατηρείται στη σταθερή ανοδική τάση κατά την περίοδο 2021-2023. Μεταξύ του τέλους του 2022 και του τέλους του 2023 καταγράφηκε πιο συγκρατημένη αύξηση κατά 16 % του συνολικού ποσού σε σύγκριση με την αύξηση κατά 40 % που παρατηρήθηκε μεταξύ του τέλους του 2021 και του τέλους του 2022.

Σχήμα 2: Κατανομή των ενδεχόμενων υποχρεώσεων ανά πηγή κατά την περίοδο 2021-2023 (σε δισ. EUR)



Καταγράφηκε μέτρια αύξηση των δανείων προς τα κράτη μέλη (+ 16 %) μεταξύ του τέλους του 2022 και του τέλους του 2023, ιδίως λόγω πρόσθετων εκταμιεύσεων δανείων στο πλαίσιο του ΜΑΑ. Η χρηματοδοτική συνδρομή προς τρίτες χώρες υπερδιπλασιάστηκε, κυρίως σε σχέση με τις έκτακτες προσπάθειες χρηματοδοτικής στήριξης της Ουκρανίας, ενώ οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που απορρέουν από τα προγράμματα δημοσιονομικών εγγυήσεων παρέμειναν σε μεγάλο βαθμό σταθερές. Η αύξηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα προγράμματα δημοσιονομικών εγγυήσεων λόγω της έναρξης της φάσης υλοποίησης για το InvestEU και το ETBA+ αντισταθμίστηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου από τη μείωση των ανοιγμάτων της ΕΕΔ και του ΕΤΣΕ λόγω αύξησης των αποπληρωμών από τους τελικούς αποδέκτες.

Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις της ΕΕ αναμένεται να αυξηθούν περαιτέρω έως το τέλος του 2024 σε σχέση με: i) την πρόσθετη στήριξη προς τρίτες χώρες (ιδίως στο πλαίσιο του Μέσου Διευκόλυνσης

για την Ουκρανία)· ii) τις πρόσθετες εκταμιεύσεις δανείων του ΜΑΑ· και iii) την περαιτέρω πρόοδο στην υλοποίηση των προγραμμάτων δημοσιονομικών εγγυήσεων (InvestEU, ETBA+ και Μέσο Διευκόλυνσης για την Ουκρανία).

3. Αξιολόγηση της βιωσιμότητας των ενδεχόμενων υποχρεώσεων της ΕΕ

3.1 Πλαίσιο αξιολόγησης

Με την επιφύλαξη της αξιολόγησης των προβλέψεων ορισμένων δημοσιονομικών υποχρεώσεων καθ' όλη τη διάρκεια ζωής τους που απαιτείται όταν προκύπτουν υποχρεώσεις, το άρθρο 213 παράγραφος 3 του δημοσιονομικού κανονισμού ορίζει ότι «οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις οι οποίες προκύπτουν από δημοσιονομικές εγγυήσεις ή χρηματοδοτική συνδρομή που καλύπτονται από τον προϋπολογισμό θεωρούνται βιώσιμες, εάν η προβλεπόμενη πολυετής εξέλιξή τους είναι εντός των ορίων που θέτει ο κανονισμός για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο δυνάμει του άρθρου 312 παράγραφος 2 ΣΛΕΕ και του ανώτατου ορίου των ετήσιων πιστώσεων πληρωμής που ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 της απόφασης (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2053» (δηλαδή τα ανώτατα όρια του ΠΔΠ και το ανώτατο όριο για τους ίδιους πόρους).

Αυτό σημαίνει ότι οι ίδιοι πόροι που μπορεί να αντλήσει η ΕΕ σε ένα και μόνο έτος στο πλαίσιο του τρέχοντος ΠΔΠ (ανώτατο όριο ιδίων πόρων) θα πρέπει να επαρκούν για τη χρηματοδότηση των δαπανών που προκύπτουν στο πλαίσιο του ΠΔΠ, καθώς και τυχόν ενδεχόμενων υποχρεώσεων που μπορεί να προκύψουν.

Ειδικότερα, οι πληρωμές που σχετίζονται με **προβλεπόμενες ενδεχόμενες υποχρεώσεις** για δημοσιονομικές εγγυήσεις και χρηματοδοτική συνδρομή σε τρίτες χώρες πρέπει να χρηματοδοτούνται από τις καθορισθείσες προβλέψεις και τυχόν περαιτέρω πληρωμές που προγραμματίζονται στο πλαίσιο του ΠΔΠ. Στο σημείο 3.2 της παρούσας έκθεσης παρουσιάζεται η αξιολόγηση της επάρκειας των διαθέσιμων προβλέψεων για την κάλυψη των αναμενόμενων και μη αναμενόμενων πληρωμών που προκύπτουν από δημοσιονομικές εγγυήσεις και χρηματοδοτική συνδρομή σε τρίτες χώρες για τις υποχρεώσεις όπως είχαν διαμορφωθεί στο τέλος του 2023.

Οι πληρωμές που σχετίζονται με την επέλευση ενδεχόμενων υποχρεώσεων που προκύπτουν από την **καλυπτόμενη από το περιθώριο χρηματοδοτική συνδρομή** προς τα κράτη μέλη της ΕΕ και την Ουκρανία μπορούν να χρηματοδοτούνται με την κινητοποίηση πρόσθετων ιδίων πόρων έως το ανώτατο όριο που ορίζεται στην απόφαση για τους ίδιους πόρους. Το περιθώριο (δηλαδή η διαφορά μεταξύ του ανώτατου ορίου των ιδίων πόρων και των ιδίων πόρων που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση των δαπανών του προϋπολογισμού της ΕΕ) αντιπροσωπεύει τη χρηματοδοτική ικανότητα της ΕΕ να καλύπτει πρόσθετες εκροές που σχετίζονται με την επέλευση ενδεχόμενων υποχρεώσεων οι οποίες προκύπτουν από την καλυπτόμενη από το περιθώριο χρηματοδοτική συνδρομή. Το πλαίσιο αξιολόγησης για αυτό το σύνολο ενδεχόμενων υποχρεώσεων περιγράφηκε λεπτομερώς στην έκθεση του 2021, σύμφωνα με το παλαιό άρθρο 250 του δημοσιονομικού κανονισμού[34]. Τα αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης της βιωσιμότητας των καλυπτόμενων από το περιθώριο ενδεχόμενων υποχρεώσεων που υπήρχαν στο τέλος του 2023 παρουσιάζονται στο σημείο 3.3 κατωτέρω. Η απόφαση για τους ίδιους πόρους του 2020 αυξάνει προσωρινά το ανώτατο όριο των ιδίων πόρων ώστε να καλυφθούν οι υποχρεώσεις που προέκυψαν κατά την υλοποίηση του NGEU, συμπεριλαμβανομένων των καλυπτόμενων από το περιθώριο ενδεχόμενων υποχρεώσεων που προκύπτουν από δάνεια του ΜΑΑ προς τα κράτη μέλη.

[34] COM(2021) 676 final της 5.11.2021.

3.2 Αξιολόγηση της βιωσιμότητας των προβλεπόμενων ενδεχόμενων υποχρεώσεων

α) Προβλέψεις διαθέσιμες στο τέλος του 2023

Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που προκύπτουν από δημοσιονομικές εγγυήσεις και από χρηματοδοτική συνδρομή προς τρίτες χώρες είναι προβλεπόμενες στον προϋπολογισμό της ΕΕ βάσει συντηρητικής εκτίμησης των αναμενόμενων ζημιών για κάθε μέσο, στις οποίες προστίθεται ένα επιπλέον περιθώριο ασφαλείας (για την κάλυψη των μη αναμενόμενων ζημιών). Οι προβλέψεις για την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ από ζημίες που ενδέχεται να προκύψουν από δημοσιονομικές εγγυήσεις και χρηματοδοτική συνδρομή σε τρίτες χώρες διατηρούνται στις συνιστώσες του ΚΤΠ. Στις 31 Δεκεμβρίου 2023 το ΚΤΠ αποτελούνταν από 16 συνιστώσες (13 από τις οποίες ήταν πλήρως λειτουργικές και περιείχαν κεφάλαια), συμπεριλαμβανομένων των συνιστωσών για όλα τα υπό εξέλιξη προγράμματα εγγυήσεων, της συνιστώσας του Ταμείου Εγγυήσεων για τις εξωτερικές δράσεις (GFEA) (που καλύπτει παλαιά δάνεια ΕΕΔ, Ευρατόμ και ΜΧΣ) και εκείνων για τα δάνεια ΜΧΣ και Ευρατόμ μετά το 2020.

Ειδικότερα, τα δάνεια ΜΧΣ και Ευρατόμ καλύπτονται από διάφορες συνιστώσες του ΚΤΠ:

- τα παλαιά ανοίγματα (δάνεια ΜΧΣ ύψους 7,9 δισ. EUR και δάνεια Ευρατόμ ύψους 300 εκατ. EUR) ανήκουν στη συνιστώσα GFEA·
- τα νέα δάνεια ΜΧΣ (1,4 δισ. EUR), συμπεριλαμβανομένου του δανείου ΜΧΣ έκτακτης ανάγκης προς την Ουκρανία, τα οποία δεσμεύτηκαν το 2022 και το 2023, περιλαμβάνονται στη συνιστώσα ΜΧΣ μετά το 2020·
- τα έκτακτα δάνεια ΜΧΣ προς την Ουκρανία ύψους 6 δισ. EUR (έκτακτη ΜΧΣ I και ΜΧΣ II) εντάσσονται σε μια νέα χωριστή συνιστώσα, δεδομένου ότι τα εν λόγω δάνεια επωφελούνται από συμπληρωματική κάλυψη κινδύνων (δηλαδή για το εν λόγω έκτακτο πακέτο δανείων ΜΧΣ προς την Ουκρανία απαιτείται ποσοστό κάλυψης 70 %: 9 % καταβεβλημένων προβλέψεων από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και 61 % καταβλητέων εγγυήσεων από τα κράτη μέλη).

Στις 31 Δεκεμβρίου 2023 η αγοραία αξία των καθαρών στοιχείων ενεργητικού του ΚΤΠ ανερχόταν σε 18,8 δισ. EUR, καταγράφοντας αύξηση από τα 14,39 δισ. EUR στο τέλος του 2022[35]. Για τα υπόλοιπα έτη του παρόντος ΠΔΠ, η Επιτροπή έχει ήδη χορηγήσει περαιτέρω προβλέψεις στο ΚΤΠ (ιδίως προβλέψεις σχετικά με το InvestEU, το EFBA+ και τον πυλώνα 2 του Μέσου Διευκόλυνσης για την Ουκρανία), οι οποίες θα οδηγήσουν σε περαιτέρω αύξηση του ΚΤΠ.

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του για τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, το ΚΤΠ διατηρεί χαρτοφυλάκιο με υψηλή ρευστότητα και διαφοροποίηση, επενδύοντας κυρίως σε χρεωστικούς τίτλους υψηλής αξιολόγησης, όπως ομόλογα που εκδίδονται από κυβερνήσεις, υπερεθνικούς, κρατικούς οργανισμούς και εταιρείες με στόχο την επίτευξη διατήρησης του κεφαλαίου στο πλαίσιο του επενδυτικού του ορίζοντα. Το χαρτοφυλάκιο του ΚΤΠ στο τέλος του έτους ήταν επαρκώς διαφοροποιημένο στις διάφορες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων στο πλαίσιο του επιλέξιμου σταθερού εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένης κάποιας περιορισμένης έκθεσης σε τίτλους που εκφράζονται σε νομίσματα εκτός του ευρώ (USD), σε διαπραγματεύσιμα αμοιβαία κεφάλαια (ΔΑΚ) μετοχικού κεφαλαίου και σε ταμειακά διαθέσιμα ή ισοδύναμα.

Το 2023 το ΚΤΠ πέτυχε ετήσια απόδοση + 5,21 %, η οποία συνάδει σε μεγάλο βαθμό με τον δείκτη αναφοράς του χαρτοφυλακίου του (+ 5,40 %)[36].

β) Αξιολόγηση της βιωσιμότητας των δημοσιονομικών εγγυήσεων

[35] Το 2023 το ΚΤΠ έλαβε καθαρές συνεισφορές ύψους 3,53 δισ. EUR από τον προϋπολογισμό της ΕΕ ή ως συνεισφορά από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη και τις χώρες της ΕΖΕΣ.

[36] Για συμπληρωματικές πληροφορίες βλ. την έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το κοινό ταμείο προβλέψεων το 2023.

Ως προκαταρκτική παρατήρηση επισημαίνεται ότι οι δημοσιονομικές εγγυήσεις της ΕΕ διαφέρουν σημαντικά όσον αφορά τους στόχους πολιτικής, τις δομές επιμερισμού του κινδύνου και το προφίλ κινδύνου των υποκείμενων πράξεων. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συντελεστή προβλέψεων για διαφορετικά προγράμματα, με βάση τη δυνητική ζημία (VaR)[37] καθ' όλη τη διάρκεια ζωής που διασφαλίζει την κατάλληλη κάλυψη των δυνητικών ζημιών σε συγκεκριμένο (προκαθορισμένο) επίπεδο εμπιστοσύνης. Παρότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι διαθέσιμες προβλέψεις στο τέλος του 2023 ήταν κάπως χαμηλότερες από τις αντίστοιχες VaR με το εφαρμοστέο επίπεδο εμπιστοσύνης, το συμπέρασμα περί επάρκειας προβλέψεων υποστηρίζεται από διάφορα στοιχεία, μεταξύ των οποίων η φάση του κύκλου ζωής της εγγύησης (πλήρως συσταθείσα ή μη πλήρως συσταθείσα) και οι ειδικοί κανόνες προβλέψεων για τις αντίστοιχες δημοσιονομικές εγγυήσεις (π.χ. για την ΕΕΔ).

Από τα διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με τις καθαρές ζημίες καθ' όλη τη διάρκεια ζωής στις 31 Δεκεμβρίου 2023 μπορούν να συναχθούν τα ακόλουθα συμπεράσματα όσον αφορά τις δημοσιονομικές εγγυήσεις που ίσχυαν κατά την ημερομηνία αυτήν:

- Όσον αφορά το **ΕΤΣΕ**, τα αποτελέσματα της ανάλυσης κινδύνου που διενεργήθηκε με βάση ένα μοντέλο πιστωτικού κινδύνου για τις δανειακές πράξεις του σκέλους IIW[38] και την κρίση εμπειρογνωμόνων για τα μετοχικά κεφάλαια του σκέλους IIW και SMEW και τα χρεωστικά προϊόντα του σκέλους SMEW, δείχνουν ποσό VaR ύψους 7,4 δισ. EUR σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95 % καθ' όλη τη διάρκεια ζωής. Η εν λόγω VaR καλύπτεται πλήρως από τις επί του παρόντος διαθέσιμες προβλέψεις του ΕΤΣΕ ύψους 9,2 δισ. EUR[39].

- Όσον αφορά το **ΕΤΒΑ**, από τα αποτελέσματα της ανάλυσης κινδύνου προκύπτει ότι το ποσό VaR καθ' όλη τη διάρκεια ζωής ανέρχεται σε 700,7 εκατ. EUR στο επιθυμητό επίπεδο εμπιστοσύνης 90 %. Το ποσό αυτό καλύπτεται πλήρως από την αγοραία αξία της συνιστώσας ΚΤΠ του ΕΤΒΑ στο τέλος του 2023 (765 εκατ. EUR).

- Το πρόγραμμα **ΕΕΔ**, στο πλαίσιο των διαφόρων εντολών του, έχει υποστεί κάποια επιδείνωση των κύριων δεικτών μέτρησης πιστωτικού κινδύνου, εν μέρει λόγω του γεγονότος ότι η ΕΕΔ περιλαμβάνει παλαιά ανοίγματα ύψους 2,3 δισ. EUR από την Ουκρανία[40]. Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης κινδύνου προκύπτει ποσό VaR ύψους 3,2 δισ. EUR στο επίπεδο εμπιστοσύνης 90 % καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της εγγύησης, το οποίο υπερβαίνει την αντίστοιχη αναλογική πρόβλεψη στη συνιστώσα ΚΤΠ (2,3 δισ. EUR). Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να επισημανθεί ότι η ΕΕΔ είναι ένα παλαιό μέσο χωρίς προκαθορισμένο επίπεδο εμπιστοσύνης που ακολουθεί συγκεκριμένους κανόνες υποπροβλέψεων και υπερπροβλέψεων. Στη συνιστώσα GFEA (στην οποία εντάσσεται η ΕΕΔ) χορηγείται συμπληρωματική χρηματοδότηση σε ετήσια βάση εάν οι προβλέψεις μειωθούν κάτω από το 9 % των ανεξόφλητων εκταμιευμένων ποσών για τα οποία υπάρχει εγγύηση. Επίσης, η ΕΕΔ συνίσταται στην απόσβεση δανείων με μεγάλες περιόδους αποπληρωμής, όπου οι ζημίες τείνουν να αποκρυσταλλώνονται με μη αιφνίδιο τρόπο.

- Όσον αφορά το **InvestEU** και το **ΕΤΒΑ+**, δεδομένου ότι η ανάπτυξη των προγραμμάτων βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο και οι πρώτες πράξεις υπογράφηκαν το 2022, είναι πρόωρο να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με την επάρκεια των προβλέψεων.

γ) Αξιολόγηση της βιωσιμότητας των προβλεπόμενων δανείων σε τρίτες χώρες

[37] Η VaR μπορεί να οριστεί ως το επίπεδο ζημιών χαρτοφυλακίου το οποίο, στατιστικά, δεν θα ξεπεραστεί στο πλαίσιο ορισμένου χρονικού ορίζοντα και με βάση ορισμένο επίπεδο εμπιστοσύνης. Τα αντίστοιχα επίπεδα εμπιστοσύνης για τα εσωτερικά προγράμματα (ΕΤΣΕ, InvestEU) και τα εξωτερικά προγράμματα (ΕΤΒΑ, ΕΤΒΑ+) ανέρχονται σε 95 % και 90 % αντίστοιχα και λαμβάνουν υπόψη παράγοντες όπως οι διαφορετικοί στόχοι πολιτικής και τα αντίστοιχα πλαίσια.

[38] Για λεπτομέρειες σχετικά με την εκτίμηση κινδύνου, βλ. την έκθεση του άρθρου 41 παράγραφος 5.

[39] Οι τρέχουσες προβλέψεις του ΕΤΣΕ υπερβαίνουν τις νομικά απαιτούμενες προβλέψεις (35 % του ποσού της συνολικής εγγύησης που έχει υπογραφεί με τους αντισυμβαλλομένους) κατά 859 εκατ. EUR. Το πλεόνασμα αυτό, σύμφωνα με τις διατάξεις του δανειακού μηχανισμού του δημόσιου τομέα (ΔΜΔΤ) και του κανονισμού InvestEU, θα διατεθεί για τη χρηματοδότηση του ΔΜΔΤ και τις προβλέψεις του InvestEU.

[40] Εκταμιεύθηκαν επίσης ανακατευθυνόμενα δάνεια ΕΕΔ ύψους 1,3 δισ. EUR. Αυτά υπόκεινται σε συντελεστή προβλέψεων 70 % και καλύπτονται από ειδική συνιστώσα (βλ. πλαίσιο 1 κατωτέρω)

Η σύνθεση του εκκρεμούς χαρτοφυλακίου δανείων ΜΧΣ προς τρίτες χώρες περιλαμβάνει δάνεια προς ένα διαφοροποιημένο σύνολο: i) υποψήφιων και δυνάμει υποψήφιων προς ένταξη στην ΕΕ χωρών, ii) χωρών και εδαφών που καλύπτονται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, και iii) άλλων τρίτων χωρών που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην περιφερειακή σταθερότητα, έχουν στρατηγική σημασία για την ΕΕ και βρίσκονται σε πολιτική, οικονομική και γεωγραφική εγγύτητα με την ΕΕ.

Οι εκτιμήσεις που παρατίθενται στα ακόλουθα τρία σημεία υποστηρίζουν τη συνεχή καταλληλότητα του συνολικού στόχου για τον συντελεστή προβλέψεων 9 % για τα δάνεια ΜΧΣ.

- Η οικονομική κατάσταση των δικαιούχων της ΜΧΣ (λαμβανομένων υπόψη παραγόντων όπως το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, η σχετική ωριμότητα της οικονομίας, η εγγύτητα με την οικονομία της ΕΕ κ.λπ.).
- Οι όροι που επιβάλλονται για τα δάνεια ΜΧΣ εξαρτώνται από τις ικανοποιητικές επιδόσεις της εφαρμογής ενός προγράμματος του ΔΝΤ, το οποίο παρέχει εμπιστοσύνη στην οικονομική βιωσιμότητα της τρίτης χώρας και στην πλήρη αποπληρωμή των κονδυλίων της ΕΕ.
- Η αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης των δικαιούχων ΜΧΣ και των πρόσφατων μακροοικονομικών εξελίξεων στις χώρες-εταίρους, καταδεικνύει ότι το 2023 οι περισσότερες χώρες ανέφεραν σταθερή ανάκαμψη μετά την πανδημία COVID-19. Ωστόσο, ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας ενέτεινε την οικονομική αβεβαιότητα, επιδείνωσε την ενεργειακή κρίση και συνέβαλε στον υψηλό πληθωρισμό στον τομέα των τροφίμων και της ενέργειας στην περιοχή. Οι γεωπολιτικές προοπτικές για τους δικαιούχους που βρίσκονται στη Μέση Ανατολή επιδεινώθηκαν περαιτέρω μετά τη σύγκρουση στη Λωρίδα της Γάζας μετά την τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς τον Οκτώβριο του 2023, παρότι ο οικονομικός αντίκτυπος στην περιοχή (μέσω του εμπορίου, του τουρισμού και της κατανάλωσης) είναι, συνολικά, μέχρι στιγμής περιορισμένος.

Όσον αφορά τον κίνδυνο ρευστότητας, θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι η τρέχουσα δομή των δανείων ΜΧΣ, οι προθεσμίες λήξης και οι αποπληρωμές από τους δικαιούχους είναι ευλόγως κατανεμημένες στο τρέχον ΠΔΠ και στα επόμενα ΠΔΠ, μειώνοντας έτσι το μέγεθος του ανοίγματος του προϋπολογισμού της ΕΕ σε περίπτωση καθυστέρησης ή αθέτησης υποχρεώσεων.

Πλαίσιο 1: Ενδεχόμενες υποχρεώσεις της ΕΕ που απορρέουν από τη χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ προς την Ουκρανία — Κύριες εξελίξεις το 2024

Μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία το 2022, η ΕΕ παρέχει σταθερά ισχυρή πολιτική, οικονομική, στρατιωτική, χρηματοδοτική και ανθρωπιστική στήριξη στην Ουκρανία. Η πλήρης δέσμη άμεσων και έμμεσων ανοιγμάτων στην Ουκρανία (κεφάλαιο) στο πλαίσιο υφιστάμενων προγραμμάτων στις 30 Ιουνίου 2024 παρουσιάζεται στον πίνακα 6 κατωτέρω.

Το κύριο μέσο για την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης στην Ουκρανία για την περίοδο 2024-2027 είναι το **Μέσο Διευκόλυνσης για την Ουκρανία,** με συνολική ικανότητα έως και 50 δισ. EUR για την περίοδο 2024-2027. Η στήριξη θα παρέχεται με τη μορφή δανείων, επιχορηγήσεων και εγγυήσεων βάσει των τριών πυλώνων που περιγράφονται κατωτέρω.

- Πυλώνας 1 (Στήριξη προς την Ουκρανία μέσω του ουκρανικού σχεδίου): ο πυλώνας αυτός περιλαμβάνει την παροχή χρηματοδοτικής συνδρομής στην Ουκρανία, συνολικού ύψους 38,27 δισ. EUR, η οποία αποτελείται από επιχορηγήσεις (5,27 δισ. EUR) και δάνεια (33 δισ. EUR). Τα δάνεια που εκταμιεύθηκαν στο πλαίσιο του Μέσου Διευκόλυνσης για την Ουκρανία, όπως αυτά που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο της δέσμης ΜΧΣ+, χρηματοδοτούνται μέσω δανεισμού και καλύπτονται από το «περιθώριο».
- Πυλώνας 2 (Επενδυτικό πλαίσιο για την Ουκρανία): με κονδύλια του προϋπολογισμού της ΕΕ ύψους σχεδόν 7 δισ. EUR, ο πυλώνας αυτός αποσκοπεί στην προσέλκυση και την κινητοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων για την ανάκαμψη και την ανασυγκρότηση της Ουκρανίας. Για την υλοποίηση του πυλώνα 2, θεσπίζεται εγγύηση για την Ουκρανία ύψους

7,8 δισ. EUR με συντελεστή προβλέψεων 70 % (και 1,51 δισ. EUR διαθέσιμα για μεικτή χρηματοδότηση).

- Πυλώνας 3 (Μη επιστρεπτέα στήριξη ύψους 4,6 δισ. EUR): ο πυλώνας αυτός θα καλύπτει, μεταξύ άλλων, την επιδότηση επιτοκίου για τα έκτακτα δάνεια ΜΧΣ και για τα δάνεια που χορηγούνται στο πλαίσιο του πυλώνα Ι.

Τα δάνεια του Μέσου Διευκόλυνσης για την Ουκρανία χορηγούνται με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, δεδομένης της επιδότησης επιτοκίου και της μακράς περιόδου αποπληρωμής 35 ετών, με περίοδο χάριτος 10 ετών. Αυτό μειώνει την ετήσια επιβάρυνση για τα δημόσια οικονομικά της Ουκρανίας, ενώ παράλληλα ελαχιστοποιεί τους κινδύνους για τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024 εκταμιεύθηκαν δάνεια συνολικού ύψους 7,9 δισ. EUR στο πλαίσιο του Μέσου Διευκόλυνσης για την Ουκρανία (4,5 δισ. EUR τον Μάρτιο, 1,5 δισ. EUR τον Απρίλιο και 1,9 δισ. EUR τον Ιούνιο). Επιπλέον, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024 υπογράφηκαν συμφωνίες εγγυήσεων για τη στήριξη πράξεων στην Ουκρανία συνολικής αξίας 940 εκατ. EUR στο πλαίσιο της εγγύησης για την Ουκρανία.

Η δημοσιονομική κάλυψη για ενδεχόμενες υποχρεώσεις που απορρέουν από δάνεια προς την Ουκρανία από το 2023 παρέχεται από το περιθώριο του προϋπολογισμού (εξετάζεται στο επόμενο τμήμα). Τα δάνεια που χορηγήθηκαν προς την Ουκρανία στα τέλη του 2022 (ΜΧΣ ύψους 6 δισ. EUR και τα ανακατευθυνόμενα δάνεια ύψους 1,59 δισ. EUR στο πλαίσιο της ΕΕΔ) υπόκεινται σε δημοσιονομική κάλυψη ύψους 70 %[41]. Σύμφωνα με το άρθρο 13 της απόφασης ΜΧΣ ΙΙ, η Επιτροπή επανεξέτασε την επάρκεια του συντελεστή προβλέψεων 70 % στο τέλος Ιουνίου του 2024 στο πλαίσιο της έκθεσης του άρθρου 41 παράγραφος 5 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, για την υπό εξέταση περίοδο, δεν υπήρχαν επαρκή νέα στοιχεία με διαρκή και ουσιαστικό χαρακτήρα που θα δικαιολογούσαν την αλλαγή του συντελεστή προβλέψεων του 70 %.

[41] Μολονότι για τα ανακατευθυνόμενα δάνεια ΕΕΔ η κάλυψη θα λάβει τη μορφή καταβεβλημένων προβλέψεων χρηματοδοτούμενων από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, το ίδιο αποτέλεσμα επιτυγχάνεται για την έκτακτη ΜΧΣ με τη συμπλήρωση του καταβεβλημένου συντελεστή προβλέψεων στο επίπεδο του 9 % με εγγυήσεις από τα κράτη μέλη που καλύπτουν ένα τμήμα δεύτερης ζημίας ύψους 61 % των δανειακών ανοιγμάτων.

Το συμπέρασμα αυτό βασίστηκε τόσο σε ποιοτική όσο και σε ποσοτική εκτίμηση των κινδύνων ως είχαν στο τέλος του 2023[42]. Η πιο πρόσφατη αξιολόγηση του ΔΝΤ επιβεβαιώνει ότι η διατήρηση αυτού του επιπέδου προβλέψεων αποτελεί συνετή προσέγγιση[43] [44].

Πίνακας 6: Εκκρεμή άμεσα και έμμεσα ανοίγματα στην Ουκρανία (κεφάλαιο) στο πλαίσιο των υφιστάμενων προγραμμάτων (στις 30 Ιουνίου 2024) (σε εκατ. EUR)

Άμεσα ανοίγματα	Ανεξόφλητο ποσό	Δημοσιονομική κάλυψη
Παλαιά ΜΧΣ	3 810	9 %
Παλαιά δάνεια Ευρατόμ	300	9 %
ΜΧΣ έκτακτης ανάγκης	1 200	9 %
Έκτακτη ΜΧΣ I + II	6 000	9 % (+ 61 % εγγυήσεις κρατών μελών)
ΜΧΣ+	18 000	Περιθώριο
Μέσο Διευκόλυνσης για την Ουκρανία — Πυλώνας I	7 890	Περιθώριο
Σύνολο	**37 200**	
Έμμεσα ανοίγματα		
Δάνεια ΕΕΔ που εκταμιεύθηκαν πριν από τον Φεβρουάριο του 2022	1 708	9 %
Πρώτη δέσμη μέτρων της ΕΤΕπ στο πλαίσιο της ΕΕΔ	668	9 %
Δεύτερη δέσμη μέτρων της ΕΤΕπ στο πλαίσιο της ΕΕΔ	1 338	70 %
Δάνεια της ΕΤΑΑ στο πλαίσιο του ΕΤΒΑ	103	50 %
Εγγύηση για την Ουκρανία	940	70 %

[42] Εκτός από ορισμένους δείκτες κινδύνου, τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη στην ποιοτική αξιολόγηση περιλάμβαναν: i) την τρίτη επανεξέταση από το ΔΝΤ της διευρυμένης συμφωνίας στο πλαίσιο του διευρυμένου πιστωτικού μηχανισμού που δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο του 2024· ii) την έγκριση και την έναρξη πράξεων του Μέσου Διευκόλυνσης της ΕΕ για την Ουκρανία· και iii) τη δέσμη μέτρων στήριξης των ΗΠΑ του Μαΐου 2024. Ειδικότερα, το ΔΝΤ παρουσίασε μια ανομοιογενή εικόνα όσον αφορά τη χρηματοοικονομική και μακροοικονομική κατάσταση της χώρας εκείνη την εποχή. Από τη θετική πλευρά, το ΔΝΤ υπογράμμισε ότι η οικονομία το 2023 ήταν πιο ανθεκτική απ' ό,τι αναμενόταν, με αρκετά εύρωστη ανάπτυξη, συνεχή αποπληθωρισμό και καλά στοιχεία για τα συναλλαγματικά αποθέματα. Από την αρνητική πλευρά, το ΔΝΤ προειδοποίησε ότι οι αντιξοότητες επανεμφανίστηκαν το 2024, με την ανάπτυξη να αναμένεται να μειωθεί στο 3-4 % λόγω της αβεβαιότητας σχετικά με τον συνεχιζόμενο πόλεμο και τους περιορισμούς στην προσφορά εργασίας, μεταξύ άλλων από την αναμενόμενη κινητοποίηση. Οι προοπτικές κατά την άποψη του ΔΝΤ εξακολουθούσαν να υπόκεινται σε εξαιρετικά υψηλούς κινδύνους δυσμενέστερων εξελίξεων που απορρέουν από παράγοντες που σχετίζονται με τον πόλεμο, πιθανές ελλείψεις στην εξωτερική χρηματοδότηση και τον κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο των πολιτικών που ενδέχεται να απαιτηθούν σε περίπτωση εμφάνισης κλυδωνισμών.

[43] Η τέταρτη επανεξέταση της διευρυμένης συμφωνίας του ΔΝΤ στο πλαίσιο του διευρυμένου πιστωτικού μηχανισμού κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ενώ η ουκρανική οικονομία ήταν πιο ανθεκτική απ' ό,τι αναμενόταν το πρώτο τρίμηνο του 2024, οι προοπτικές για το υπόλοιπο του 2024 και το 2025 επιδεινώθηκαν μετά την τρίτη επανεξέταση, κυρίως λόγω των καταστροφικών επιθέσεων κατά των ουκρανικών ενεργειακών υποδομών και της αβεβαιότητας σχετικά με τη διάρκεια του πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας.
Βλ. Ukraine: Fourth Review of the Extended Arrangement under the Extended Fund Facility, Request for Modifications of a Performance Criterion, και Financing Assurances Review-Press Release· Staff Report· και Statement by the Executive Director for Ukraine (imf.org).

[44] Στα τέλη Αυγούστου του 2024 η ουκρανική κυβέρνηση ανακοίνωσε την επιτυχή ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με εμπορικούς ομολογιούχους σχετικά με την αναδιάρθρωση του εξωτερικού χρέους άνω των 20 δισ. USD.
Βλ. https://mof.gov.ua/en/news/ukraine_announces_successful_bondholders_vote_in_favor_of_debt_restructuring-4761.

Σύνολο	**4 757**

3.3 Αξιολόγηση της βιωσιμότητας των καλυπτόμενων από το περιθώριο ενδεχόμενων υποχρεώσεων

Η ικανότητα του προϋπολογισμού της ΕΕ να αντιμετωπίζει κατάσταση υλοποίησης του ανοίγματος σε καλυπτόμενες από το περιθώριο ενδεχόμενες υποχρεώσεις αξιολογείται σύμφωνα με το πλαίσιο που αναφέρεται στο σημείο 3.1 ανωτέρω.

Όσον αφορά τις υποχρεώσεις του NGEU, το ανώτατο όριο των ιδίων πόρων αυξήθηκε κατά 0,6 % του ΑΕΕ της ΕΕ αποκλειστικά για να εξασφαλιστούν οι εν λόγω εκδόσεις. Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται ότι η ΕΕ διαθέτει τα μέσα για την αποπληρωμή των τόκων και του κεφαλαίου του χρέους που εκδίδεται για τη χρηματοδότηση μη επιστρεπτέας στήριξης στο πλαίσιο του NGEU (επιχορηγήσεις ΜΑΑ) και δανείων ΜΑΑ στα κράτη μέλη. Δεδομένου ότι οι επιχορηγήσεις ΜΑΑ θα καταβληθούν μέσω ποσών που περιλαμβάνονται στον μελλοντικό ετήσιο δημοσιονομικό προγραμματισμό, μόνο τα δάνεια του ΜΑΑ αντιπροσωπεύουν ενδεχόμενες υποχρεώσεις.

Ως εκ τούτου, το περιθώριο υπολογίζεται συμπεριλαμβανομένων των συνολικών υποχρεώσεων του NGEU, αλλά η ανάλυση ευαισθησίας που αναφέρεται στο παρόν σημείο επικεντρώνεται ειδικά στην επέλευση ενδεχόμενων υποχρεώσεων που απορρέουν από δάνεια του ΜΑΑ, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 213 παράγραφος 3 του δημοσιονομικού κανονισμού.

Το πρώτο στάδιο είναι να καθοριστεί ένα κεντρικό σενάριο (βασικό σενάριο), που αντιστοιχεί στην αναμενόμενη εξέλιξη των δαπανών και της χρηματοδοτικής ικανότητας της ΕΕ κατά τα επόμενα έτη. Για τα έτη έως το 2027, αυτό συνάδει με το σχέδιο προϋπολογισμού για το 2025 και τις μακροπρόθεσμες προβλέψεις μελλοντικών εισροών και εκροών από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Για τα έτη 2028-2029 χρησιμοποιείται απλή παρέκταση, λαμβάνοντας ως σημείο αναφοράς τις μέσες ετήσιες πληρωμές κατά την περίοδο 2021-2027, προσαυξημένες κατά τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΕ της ΕΕ. Πρόκειται μόνο για μηχανική παρέκταση, η οποία πραγματοποιείται για να παρέχει στην παρούσα έκθεση έναν επαρκώς μακροπρόθεσμο ορίζοντα ανάλυσης. Δεν πρέπει να θεωρείται ότι προδικάζει με κανέναν τρόπο την πρόταση για το ΠΔΠ μετά το 2027. Οι εν λόγω παρεκτάσεις προϋποθέτουν γραμμική αποπληρωμή του χρέους του NGEU που εκδόθηκε κατά τα έτη 2021-2023, αρχής γενομένης από το 2028.

Με εξαίρεση το τρέχον οικονομικό έτος, το διαθέσιμο περιθώριο για την κάλυψη των υφιστάμενων και των νέων ενδεχόμενων υποχρεώσεων στην περίοδο 2025-2029 ανέρχεται κατά μέσο όρο σε περίπου **106,3 δισ. EUR** ετησίως σε σχέση με το περιθώριο κάτω από το ανώτατο όριο των ιδίων πόρων ύψους 1,4 % του ΑΕΕ της ΕΕ και σε περίπου 1**11,7 δισ. EUR** ετησίως για το προσωρινό ανώτατο όριο του 0,6 % του ΑΕΕ της ΕΕ.

Αφού καθορίστηκε το κεντρικό σενάριο, αξιολογείται με τέσσερις συμπληρωματικές προσομοιώσεις η βιωσιμότητα των υφιστάμενων ενδεχόμενων υποχρεώσεων στο πλαίσιο ακραίων σεναρίων κατά την περίοδο 2024-2029. Περαιτέρω λεπτομέρειες αυτών των τεσσάρων προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων παρατίθενται στις παραγράφους που ακολουθούν.

1) **Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για την οικονομία.** Με βάση το κεντρικό σενάριο, το ΑΕΕ της ΕΕ συμβαδίζει με τις προβολές για την πραγματική ανάπτυξη και τον πληθωρισμό που ορίζονται στις εαρινές οικονομικές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής[45]. Στο πλαίσιο της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, ο ονομαστικός ρυθμός ανάπτυξης βάσει προβολής είναι χαμηλότερος κατά μία ποσοστιαία μονάδα σε σχέση με το βασικό σενάριο για κάθε έτος της περιόδου αναφοράς[46].

[45] https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/c63e0da2-c6d6-4d13-8dcb-646b0d1927a4_en?filename=ip286_en.pdf.

[46] Είναι παρόμοιο με την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων με το «adverse r-g scenario» που διενεργήθηκε στον Debt Sustainability Monitor της Επιτροπής (παρακολούθηση της βιωσιμότητας του χρέους): Debt Sustainability Monitor 2023 (Παρακολούθηση της βιωσιμότητας του χρέους για το 2023) — Ευρωπαϊκή Επιτροπή (europa.eu).

Αυτό μειώνει την ονομαστική αξία του ανώτατου ορίου των ιδίων πόρων και, ως εκ τούτου, το διαθέσιμο περιθώριο κατά **8,2 δισ. EUR** ετησίως για τα «μη εγγεγραμμένα στον προϋπολογισμό» ποσά (περιθώριο) κάτω από το μόνιμο ανώτατο όριο των ιδίων πόρων και κατά **5,2 δισ. EUR** κάτω από το προσωρινό ανώτατο όριο για το NGEU την περίοδο 2025-2029.

2) **Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για το σκέλος των εσόδων του προϋπολογισμού.** Το εν λόγω ακραίο σενάριο αξιολογεί αν το διαθέσιμο περιθώριο θα ήταν επαρκές εάν επέρχονταν όλες οι καλυπτόμενες από το περιθώριο ενδεχόμενες υποχρεώσεις ταυτόχρονα. Στην πράξη, αυτό θα σήμαινε ότι όλες οι χώρες που επωφελούνται από προγράμματα χρηματοδοτικής συνδρομής θα αθετήσουν ταυτόχρονα τις οικείες υποχρεώσεις αποπληρωμής όταν καταστούν απαιτητές. Τα επίμαχα ποσά ανταποκρίνονται στα χρονοδιαγράμματα αποπληρωμής στο τέλος του 2023 (βλ. πίνακα 5 ανωτέρω).

Πρόκειται για ένα εξαιρετικά απίθανο σενάριο το οποίο δεν λαμβάνει υπόψη όλα τα μέτρα που μπορεί να λάβει η Επιτροπή για να αποφύγει μια τέτοια κατάσταση (π.χ. αναδιάρθρωση χρέους και ενεργός διαχείριση ταμειακών διαθεσίμων). Στο πλαίσιο αυτού του σεναρίου, το περιθώριο κάτω από το μόνιμο ανώτατο όριο των ιδίων πόρων θα μειωθεί κατά **10,5 δισ. EUR** ετησίως κατά μέσο όρο. Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που προκύπτουν από δάνεια του ΜΑΑ στο πλαίσιο του NGEU θα είναι μικρές κατά την εξεταζόμενη περίοδο (περίπου **0,9 δισ. EUR** ετησίως σε πληρωμές επιτοκίων), καθώς η αποπληρωμή του αρχικού ποσού των δανείων του ΜΑΑ θα ξεκινήσει μόλις το 2032.

3) **Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για το σκέλος των δαπανών του προϋπολογισμού.** Στο πλαίσιο αυτού του σεναρίου, η προβολή για τις δαπάνες του ΠΔΠ λαμβάνει τη θεωρητική μέγιστη τιμή της (δηλαδή τα μέγιστα δυνατά ανώτατα όρια για τις πληρωμές του ΠΔΠ και όλα τα επιμέρους ειδικά μέσα, συμπεριλαμβανομένου του αποθέματος για την Ουκρανία). Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι: i) αυτό δεν αντιστοιχεί σε πρόβλεψη «από τη βάση προς την κορυφή» και δεν σχετίζεται με τυχόν πραγματικές προσδοκίες όσον αφορά την εξέλιξη των πληρωμών της ΕΕ· και ii) ότι στο σκέλος των δαπανών του προϋπολογισμού, κάθε απόφαση για αύξηση των δαπανών (εντός των ανώτατων ορίων του ΠΔΠ) προϋποθέτει πρόταση της Επιτροπής και έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Ομοίως, για την περίοδο 2028-2029 χρησιμοποιείται μια απλή γραμμική προβολή των υφιστάμενων ανώτατων ορίων πληρωμών στο μέλλον, με βάση την προβλεπόμενη αύξηση του ΑΕΕ, με την επιφύλαξη της πρότασης για το επόμενο ΠΔΠ, η οποία θα περιλαμβάνει επίσης ανώτατο όριο πληρωμών. Όσον αφορά τις δαπάνες του προϋπολογισμού για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αποπληρωμής σχετικά με μη επιστρεπτέα στήριξη στο πλαίσιο του NGEU, δεν υπάρχει ειδικό ανώτατο όριο δαπανών στο ΠΔΠ 2021-2027. Ως εκ τούτου, για τις αποπληρωμές χρέους του NGEU, η παραδοχή στην παρούσα προσομοίωση ακραίων καταστάσεων είναι ότι όλες οι εκδόσεις στο πλαίσιο του NGEU που λήγουν σε ένα δεδομένο έτος αποπληρώνονται. Επομένως, οι προγραμματισμένες δυνατότητες αναχρηματοδότησης του χρέους δεν λαμβάνονται υπόψη στην παρούσα υποθετική κατάσταση[47].

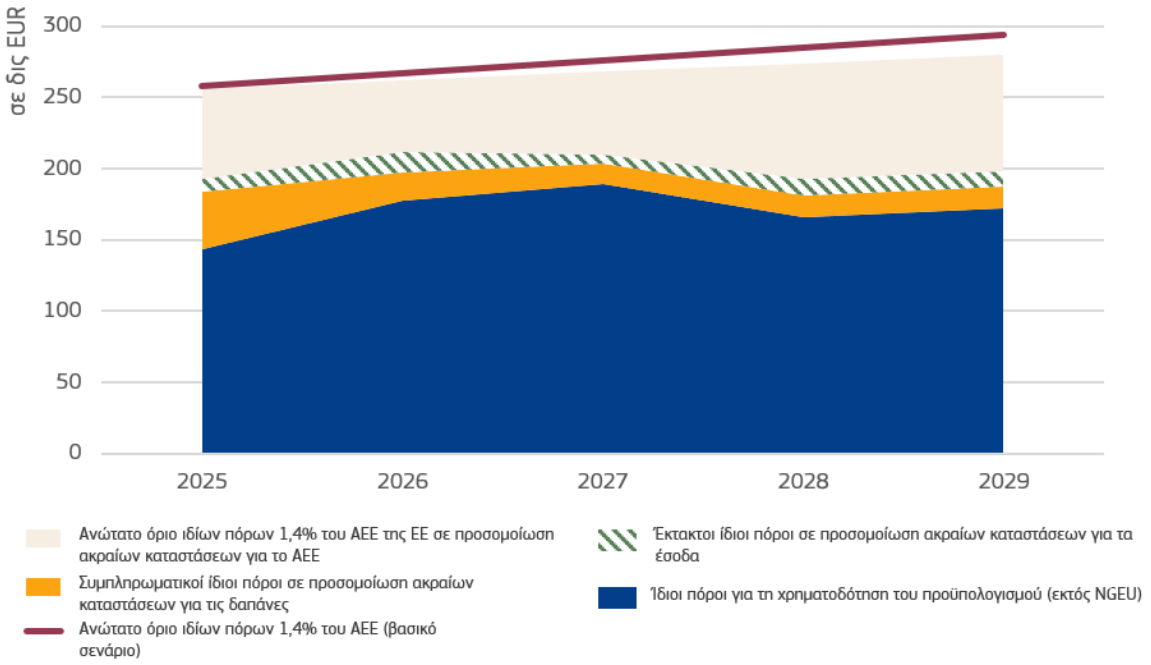
Η εν λόγω προσομοίωση ακραίων καταστάσεων δείχνει ότι το περιθώριο είναι επαρκές στην περίπτωση κατά την οποία οι δαπάνες φθάνουν το θεωρητικό ανώτατο όριο. Το περιθώριο που θα προκύψει κάτω από το μόνιμο ανώτατο όριο των ιδίων πόρων θα είναι **85,3 δισ. EUR** κατά μέσο όρο, δηλαδή **12,9 δισ. EUR** χαμηλότερο απ' ό,τι στο βασικό σενάριο. Το περιθώριο κάτω από το προσωρινό ανώτατο όριο ιδίων πόρων του 0,6 % του ΑΕΕ της ΕΕ που εγγυάται εκδόσεις του NGEU θα μειωθεί κατά **19,5 δισ. EUR** ετησίως κατά μέσο όρο, σε επίπεδο **92,2 δισ. EUR κατά μέσο όρο** για την περίοδο 2025-2029.

[47] Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που σχετίζονται με δάνεια του ΜΑΑ αφαιρούνται από τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του NGEU στην παρούσα προσομοίωση ακραίων καταστάσεων. Αυτό οφείλεται στο ότι η προσομοίωση ακραίων καταστάσεων επικεντρώνεται στο σκέλος των δαπανών και όχι στο σκέλος των εσόδων, όπως η προσομοίωση ακραίων καταστάσεων 2.

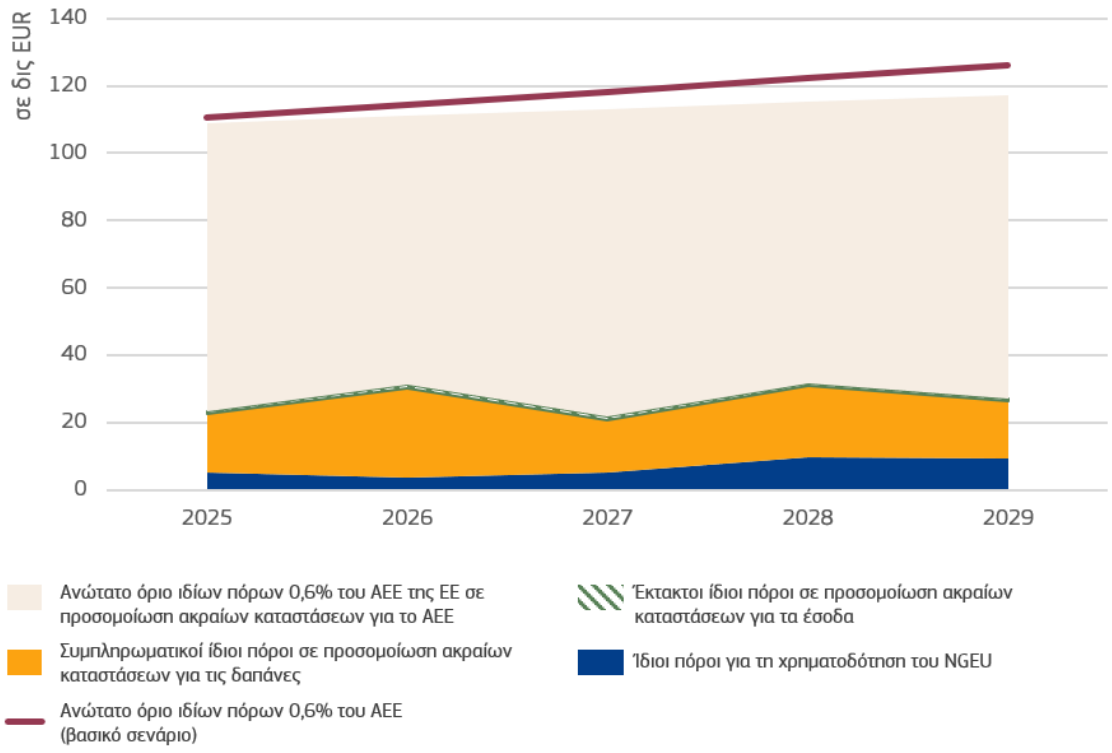
4) **Συνδυασμένη προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για τις οικονομικές συνθήκες, τα έσοδα και τις δαπάνες.** Πρόκειται για ένα ακραίο σενάριο που συνδυάζει όλα τα δυσμενή σενάρια τα οποία περιγράφονται στα τρία σημεία ανωτέρω. Θα μειώσει το περιθώριο κάτω από το μόνιμο ανώτατο όριο σε **66,7 δισ. EUR** κατά μέσο όρο για την περίοδο 2025-2029 και για το προσωρινό ανώτατο όριο σε **86,1 δισ. EUR**. Τα ποσά αυτά φαίνεται να αποτελούν μεγάλο απόθεμα ασφαλείας για τη χρηματοδοτική ικανότητα της ΕΕ να καλύπτει τις υποχρεώσεις της (που απορρέουν από πράξεις εκτός του NGEU και από πράξεις του NGEU).

Τα λεπτομερή αποτελέσματα σχετικά με το βασικό σενάριο και τα σενάρια προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων παρέχονται στο παράρτημα και συνοψίζονται στα σχήματα 3 και 4 κατωτέρω.

Σχήμα 3: Ανώτατο όριο ιδίων πόρων και ανάγκες ιδίων πόρων στο πλαίσιο ενός βασικού σεναρίου και συνδυασμένων ελέγχων ευαισθησίας για το μόνιμο ανώτατο όριο του 1,4 % του ΑΕΕ της ΕΕ.



Σχήμα 4: Ανώτατο όριο ιδίων πόρων και ανάγκες ιδίων πόρων στο πλαίσιο ενός βασικού σεναρίου και συνδυασμένων ελέγχων ευαισθησίας για το προσωρινό ανώτατο όριο του 0,6 % του ΑΕΕ της ΕΕ.



4. Συμπεράσματα

Στο τέλος του 2023 ο προϋπολογισμός της ΕΕ στήριζε πάνω από **255 δισ. EUR** σε ενδεχόμενες υποχρεώσεις που απέρρεαν από δάνεια τα οποία χορηγήθηκαν σε κράτη μέλη και τρίτες χώρες. Από το ποσό αυτό, 221 δισ. EUR αφορούν δάνεια προς κράτη μέλη της ΕΕ και 34 δισ. EUR δάνεια σε τρίτες χώρες. Επιπλέον, ένα πρόσθετο ποσό ύψους **108 δισ. EUR** σε ενδεχόμενες υποχρεώσεις προκύπτει από επενδυτικές εγγυήσεις που παρασχέθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων της ΕΕΔ, του ΕΤΣΕ, του ΕΤΒΑ, του InvestEU και του ΕΤΒΑ+.

Οι κίνδυνοι μη αποπληρωμής των εν λόγω δανείων από τις δικαιούχες χώρες ή κατάπτωσης των εγγυήσεων είναι αντικείμενο προσεκτικής διαχείρισης μέσω ενός ολοκληρωμένου πλαισίου διαχείρισης κινδύνων, το οποίο περιλαμβάνει, για ορισμένες κατηγορίες ενδεχόμενων υποχρεώσεων, τη δέσμευση δημοσιονομικών πόρων για την κάλυψη δυνητικών ζημιών, βάσει επαρκώς συντηρητικού επιπέδου εμπιστοσύνης.

Λαμβανομένων υπόψη των πολλαπλών διασφαλίσεων που παρέχει το πλαίσιο της ΕΕ για την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κινδύνων όσον αφορά τόσο τις προβλεπόμενες όσο και τις καλυπτόμενες από το περιθώριο ενδεχόμενες υποχρεώσεις και της αξιολόγησης βιωσιμότητας που παρουσιάζεται στην παρούσα έκθεση, μπορούν να εξαχθούν τρία βασικά συμπεράσματα. Τα συμπεράσματα αυτά παρατίθενται στα τρία σημεία που παρατίθενται κατωτέρω.

- Οι κίνδυνοι που προκύπτουν από προβλεπόμενα μέσα (δηλαδή από δημοσιονομικές εγγυήσεις και χρηματοδοτική συνδρομή σε τρίτες χώρες) αποτελούν αντικείμενο προσεκτικής διαχείρισης και επαρκών προβλέψεων. Η αξιολόγηση αυτή λαμβάνει υπόψη: i) δεδομένα σχετικά με προηγούμενες αθετήσεις υποχρεώσεων και αναμενόμενες ζημίες· ii) τα μέτρα που εφαρμόζονται για να εξασφαλιστεί ότι οι ζημίες δεν υπερβαίνουν τα προκαθορισμένα επίπεδα ανοχής· και iii) τις δημοσιονομικές προβλέψεις που είναι διαθέσιμες για την κάλυψη δυνητικών ζημιών.

- Η χρηματοδοτική ικανότητα της ΕΕ υπό το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο (δηλαδή την απόφαση για τους ίδιους πόρους και τον κανονισμό για το ΠΔΠ) επαρκεί σε μεγάλο βαθμό για την κάλυψη της επέλευσης ζημιών που ενδέχεται να προκύψουν σε σχέση με καλυπτόμενα από το περιθώριο δάνεια από τώρα έως το τέλος του 2029, στο πλαίσιο μηχανικών παρεκτάσεων του επιπέδου δαπανών μετά το 2027. Κατά μέσο όρο για την περίοδο 2025-2029, το διαθέσιμο περιθώριο για την κάλυψη αυτών των ενδεχόμενων υποχρεώσεων ανέρχεται σε **106,3 δισ. EUR** ετησίως σε σχέση με το περιθώριο κάτω από το ανώτατο όριο των ιδίων πόρων ύψους 1,4 % του ΑΕΕ της ΕΕ και σε περίπου **111,7 δισ. EUR** ετησίως για το προσωρινό ανώτατο όριο ύψους 0,6 % του ΑΕΕ της ΕΕ. Το περιθώριο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη έκτακτων αναγκών εσόδων ώστε να χρηματοδοτηθούν απρόβλεπτες δαπάνες ή να καλυφθούν τυχόν υφιστάμενες και δυνητικές ενδεχόμενες υποχρεώσεις σε περίπτωση επέλευσής τους.

- Το περιθώριο διαθέτει επαρκείς πόρους για να διασφαλίσει την ευρωστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ και την πιστοληπτική του ικανότητα, ακόμα και στο πλαίσιο ενός εξαιρετικά αρνητικού σεναρίου που συνδυάζει δυσμενείς επιπτώσεις όσον αφορά τις οικονομικές συνθήκες, τα έσοδα και τις δαπάνες. Σε ένα τέτοιο δυσμενές σενάριο, το εναπομένον περιθώριο κάτω από το ανώτατο όριο των ιδίων πόρων ύψους 1,4 % του ΑΕΕ της ΕΕ θα ανέρχεται σε **66,7 δισ. EUR** κατά μέσο όρο ετησίως για την περίοδο 2025-2029 και σε **86,1 δισ. EUR** κατά μέσο όρο ετησίως για την περίοδο 2025-2029 κάτω από το προσωρινό ανώτατο όριο ύψους 0,6 % του ΑΕΕ της ΕΕ. Τα ποσά αυτά αντιπροσωπεύουν ένα απόθεμα ασφαλείας έναντι περαιτέρω αρνητικών οικονομικών κλυδωνισμών, πιθανών νέων αναγκών και ενδεχόμενων υποχρεώσεων τόσο για πράξεις εκτός του NGEU όσο και για πράξεις του NGEU.

5. Παραρτήματα:

Βιωσιμότητα και περιθώριο όσον αφορά το μόνιμο ανώτατο όριο των ιδίων πόρων

(σε δισ. ευρώ, σε τρέχουσες τιμές)

		2025	2026	2027	2028	2029
Βασικό σενάριο						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (1,4 % του ΑΕΕ)	α	257,9	267,0	275,9	285,0	293,9
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού (εκτός του NGEU)	β	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Περιθώριο κάτω από μόνιμο ανώτατο όριο	α-β	114,7	89,1	86,9	118,8	122,1
Ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων						
1) Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για την οικονομία						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (1,4 % του ΑΕΕ)	α	255,4	261,8	267,9	274,0	279,7
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού (εκτός του NGEU)	β	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Περιθώριο	α-β	112,2	83,9	78,9	107,8	108,0
2) Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για τα έσοδα						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (1,4 % του ΑΕΕ)	α	257,9	267,0	275,9	285,0	293,9
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού (εκτός του NGEU)	β	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Έκτακτοι ίδιοι πόροι για την κάλυψη ενδεχόμενων υποχρεώσεων εκτός του NGEU (*)	γ	9,5	14,0	6,2	11,9	10,7
Περιθώριο	α-β-γ	105,2	75,1	80,7	106,9	111,4
3) Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για τις δαπάνες						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (1,4 % του ΑΕΕ)	α	257,9	267,0	275,9	285,0	293,9
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού (εκτός του NGEU)	β	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Πρόσθετοι ίδιοι πόροι (έως το μέγιστο ανώτατο όριο του ΠΔΠ και το μέγιστο ποσό των ειδικών μέσων) (**)	γ	40,5	19,5	14,5	14,9	15,8
Περιθώριο	α-β-γ	74,3	69,6	72,4	104,0	106,3
4) Συνδυασμένοι αρνητικοί/δυσμενείς κλυδωνισμοί						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (1,4 % του ΑΕΕ)	α	255,4	261,8	267,9	274,0	279,7
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού (εκτός του NGEU)	β	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Πρόσθετοι ίδιοι πόροι (έως το μέγιστο ανώτατο όριο του ΠΔΠ και το μέγιστο ποσό των ειδικών μέσων)	γ	40,5	19,5	14,5	14,9	15,8
Έκτακτοι ίδιοι πόροι για την κάλυψη ενδεχόμενων υποχρεώσεων εκτός του NGEU	δ	9,5	14,0	6,2	11,9	10,7
Περιθώριο	α-β-γ-δ	62,2	50,4	58,2	81,1	81,5

(*) Περιλαμβάνεται η δανειακή στήριξη μέσω του ΕΜΧΣ, του μηχανισμού ΣΙΠ, του SURE και της ΜΧΣ+. Στην εκτίμηση κινδύνου σε σχέση με το μέσο SURE λαμβάνεται υπόψη η ειδική αντεγγύηση που παρέχεται από όλα τα κράτη μέλη για το 25 % του μέγιστου ποσού της χρηματοδοτικής συνδρομής.

(**) Η προβολή για τις δαπάνες λαμβάνει τη θεωρητική μέγιστη τιμή όσον αφορά: 1) το ανώτατο όριο για πληρωμές του ΠΔΠ κατά την περίοδο 2025-2027[48], 2) μελλοντικές προσαρμογές έως τη δυνητική μέγιστη τιμή τους για κάθε επιμέρους έτος[49], και 3) τα ετήσια ανώτατα όρια των θεματικών ειδικών μέσων (Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση, αποθεματικό αλληλεγγύης και επείγουσας βοήθειας και αποθεματικό προσαρμογής στο Brexit), του Μηχανισμού Ευελιξίας και του αποθεματικού για την Ουκρανία.

Βιωσιμότητα και περιθώριο όσον αφορά το προσωρινό ανώτατο όριο των ιδίων πόρων

(σε δισ. ευρώ, σε τρέχουσες τιμές)

		2025	2026	2027	2028	2029
Βασικό σενάριο						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (0,6 % του ΑΕΕ)	α	110,5	114,4	118,3	122,1	125,9
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του NGEU(*)	β	5,2	3,7	5	9,5	9,3
Περιθώριο	α-β	105,4	110,7	113,3	112,6	116,6
Ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων						
1) Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για την οικονομία						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (0,6 % του ΑΕΕ)	α	109	111,1	113,2	115,2	117,1
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του NGEU	β	5,2	3,7	5	9,5	9,3
Περιθώριο	α-β	103,8	107,4	108,2	105,7	107,7
2) Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για τα έσοδα						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (0,6 % του ΑΕΕ)	α	110,5	114,4	118,3	122,1	125,9
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του NGEU	β	5,2	3,7	5	9,5	9,3
Έκτακτοι ίδιοι πόροι για την κάλυψη ενδεχόμενων υποχρεώσεων του NGEU (ληξιπρόθεσμες αποπληρωμές δανείων του NGEU)	γ	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Περιθώριο	α-β-γ	104,5	109,8	112,4	111,7	115,7
3) Προσομοίωση ακραίων καταστάσεων για τις δαπάνες						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (0,6 % του ΑΕΕ)	α	110,5	114,4	118,3	122,1	125,9
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του NGEU	β	5,2	3,7	5	9,5	9,3
Πρόσθετοι ίδιοι πόροι για το NGEU (ληξιπρόθεσμες εκδόσεις, εξαιρουμένων των ενδεχόμενων υποχρεώσεων και των εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό ποσών)	γ	17,2	26,5	15,8	21,2	16,9
Περιθώριο	α-β-γ	88,2	84,2	97,5	91,4	99,7
4) Συνδυασμένοι αρνητικοί/δυσμενείς κλυδωνισμοί						
Ανώτατο όριο ιδίων πόρων (0,6 % του ΑΕΕ)	α	109	111,1	113,2	115,2	117,1
Ίδιοι πόροι για τη χρηματοδότηση του NGEU	β	5,2	3,7	5	9,5	9,3

[48] Όπως ορίζεται στην πλέον πρόσφατη τεχνική προσαρμογή του ΠΔΠ [COM(2024) 110 final της 29.2.2024].

[49] Σε σχέση με τον μηχανισμό του άρθρου 5 και του άρθρου 11 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού για το ΠΔΠ (έως τα ανώτατα όρια που καθορίζονται στο άρθρο 11 παράγραφος 3 του ίδιου κανονισμού και λαμβανομένων υπόψη μόνο των πιθανών προσαρμογών προς τα πάνω).

Πρόσθετοι ίδιοι πόροι για το NGEU (ληξιπρόθεσμες εκδόσεις, εξαιρουμένων των ενδεχόμενων υποχρεώσεων και των εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό ποσών)	γ	17,2	26,5	15,8	21,2	16,9
Έκτακτοι ίδιοι πόροι για την κάλυψη ενδεχόμενων υποχρεώσεων του NGEU	δ	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Περιθώριο	α-β-γ-δ	85,6	80	91,5	83,6	90,0

(*) Για το 2025 το ποσό αντικατοπτρίζει τις πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων στο σχέδιο προϋπολογισμού του 2025. Για το 2026 και το 2027 τα ποσά αντιστοιχούν στον δημοσιονομικό προγραμματισμό της γραμμής του προϋπολογισμού για το EURI. Τα ποσά για το 2028 και το 2029 βασίζονται σε τεχνική παρέκταση, συμπεριλαμβανομένης της γραμμικής αποπληρωμής του αρχικού ποσού του χρέους του NGEU που εκδόθηκε κατά τα έτη 2021-2023 για μη επιστρεπτέα στήριξη.